

VEEBRUAR

teekäija

02.2017
hind 3
www.teek.ee

KRISTLIK AJAKIRI
AASTAST 1904

ANDRES TETERMANN –

baptistide lauluisa ja Teekäija asutaja

Õlimaolid toaseinal jutustavad elavast usust

3 reformatsiooni: evangeelium muutuste keskel

Meego Remmel orienteerub võrgustikumaalimas

BAPTISTILIIKUMINE SAI 133 AASTASEKS!

1884 ristiti Ungru jõe jääaugus esimesed 14

Keila Kutse Kool Bosnia versioonis

■ Jael Puusaag, Bosnia misjonär, tekst ja fotod

Kui Einike Kutse Kooli veebikursuse info laiali saatis, oli õppeaasta juba algamas. Pakkumine oli põnev: õppida kodu(koguduse)st – või Bosniast – lahkumata. Kas suudaksin selle mahutada oma täis kalendrisse? Einike vastas: „Piiblit loed sa juba nagunii, kaastundeprojektidega tegeled ka.” Nii saigi minust KUSi ajaloolise esimese veebikursuse esimene 100% Interneti vahendusel osalev õpilane.

Järgneval poolaastal kuulasin kord kuus eestikeelseid loenguid ja täitsin huvitavaid kodutöö ülesandeid. Vabadel hetkedel lugedes sain ka Piibli kaanest kaaneni läbi. Kaastundeprojektiks ühendasin vajaliku kasulikuga ja panin kokku kaks meie iga-aastast suurtööd: sügisese koolikottide jagamise ning jõuluaegsed kingipakkide programmid. Mõlemaga olen juba palju aastaid tegelenud. Oletatav ajakulu, tegevuste rutiin ja ka võimalikud probleemid olid ammu teada, küll siis ka projekti aruande valmis saab.

Nautisin kogu kursusel osalemise protsessi väga. Oleksin nagu ise istunud Tartu auditoriumis! Emakeelse sisukate piiblliloengute kuulamine mõjus sügavamalt kui võõrkeelsed õpetused. Kaasmaalaste mõtteid ja kommentaare oli huvitav jälgida. Kaastundeprojekti sain ka õigel ajal ilma suurema lisastressita valmis.

Aruande kirjutamiseks olid meile antud küsimused:

- Kuidas sa hindad projekti õnnestumist?
- Mida sa ise õppisid ja mida Jumal sulle näitas?
- Kuidas sa analüüsiksid teie meeskonnatööd?

Mulle tavaliselt ei meeldi sellised „projekti õnnestumise” küsimused. Kuidas määratleda edukust töös inimestega? Siinses keskkonnas ei saabu tulemused kiiresti ja arvulisi näitajaid enamasti polegi. Seekord aga vastasin rõõmuga, sest tagasiside meie tegevusele oli üllatavalt positiivne.

Nii lapsevanemad kui koolidirektorid olid väga rahul ning isegi teise religioosse taustaga inimesed tunnustasid meie kogudust. Paar huvitavat kommentaari: a) „Te töite meie külla 519 naeratust” – peale ühes koolis 519 kingipaki jagamist – ning b) „See on nii tore, et kristlik kogudus tuli moslemite pühäl päeval täidetud koolikottidega rõõmustama meie lapsi. See on suur vastastikuse austamise märk” –, kui jagasime koolikotte Kurban-Bajrami (moslemi kalendri ühe suurima püha) kolmandal päeval.

Mida Jumal mulle näitas? Tema üllatab mind ka siis, kui olen mõne

Rõõmus
jõulupaki saaja.

asjaga juba pikalt tegelenud. Mu varasem kogemus oli, et taas tuleb palju konflikte. Probleemaatilised inimesed nõuavad oma õigusi, teise usu esindajad põlgavad kristliku koguduse abi, pakisaajad tahavad teistsugust paberi või punase asemel roosat koolikotti. Aga sel aastal probleeme polnudki! Meil pole kunagi varem läinud kõik nii valutult nagu seekord!

Meeskonnatöös nägin, et olin õpinud paremini delegeerima ja ka mu kaaslased olid lõpptulemusega rahul. Igaüks tegi oma osa hästi ja mina ei olnud ka poolekstõmbamise äärel.

KUSi ajalooline esimene veebikursus hakkab lõpule jõudma. Märtsi algul on soovijatel veel võimalik teha – samuti interneti vahendusel – lõpuksam. Eksamiga saaks koos kursuse lõputunnistusega ka üheksa ainepunkti, mida arvestatakse hilisemates Seminaris õpingutes. Kui juba nii kaugele olen jõudnud, siis ikka teen eksami ka ära. Kes teab, võib-olla kunagi hiljem, juba kodumaal olles, läheb mul ka neid ainepunkte vaja. ■

Üks klassitäis naeratusi. Jael on taga keskel.

6–7 Vaimuliku sisu varjamiseks, kuna selline trükis oleks nõudnud konsistooriumi eriluba, otsustati sellele nimeks anda „Teekäija”. Ja kuukirja staatuse maskeerimiseks sai iga number lisanime. Ajakirja toimetajaks valiti Andres Tetermann, kes jäi armastusköiega „Teekäijaga” seotuks tervelt viieteistkümneks aastaks.

12–13 Jeesuse näol pole tegemist eetilise maailmaparandajaga, nagu Konfutzius, müstiliselt valgustatuga, nagu Buddha, religioosse maailmavallutajaga, nagu Muhamed ega prohvetiga, nagu Mooses. Meie ees on erakordne isik, kes ei mahu maiste mõõdupuude koordinaadistikku. Erakordne on juba tema nimi Jeesus, mis tähendab „Jumal päästab”.

26 Osalejate seas oli nii luterlasi kui baptiste, nii üliõpilasi kui õppejõude. Päeva lõpetas külaline Christian Hofreiter Austriast. Isa Miguel jäi kojuõitvast lennukist maha ja seetõttu käsitleti ka katoliku reformatsiooni värve ja varjundeid Priit Rohtmetsa ja Toivo Pilli sisuka arutelu käigus. Foto: Innar Kruglov

SISUKORD

- Esikaas. Nii võis olla 133 aastat tagasi. Taustafoto: Taivo Aarna
- Tagakaanel. „Otsekui külm vesi väsinud hingele on hea sõnum kaugelt maalt” (Õp 25:25). Foto: Taivo Aarna

- 2** Keila Kutse Kool Bosnia versioonis [Jael Puusaag](#)
- 4** Allianssnädal „Ainulaadne” koondas poolsada kogudust [Indrek Luide](#)
- 5** Ei ühtki vaba päeva? [Ermo Jürma](#)
- 6** Andres Tetermann – baptistide lauluisa ja Teekäija asutaja [Tõnu R. Kallas](#)
- 10** Kargetes talvetingimustes vajame soola ja valgust [Ürgo Perend](#)
- 12** Jüngriks olemine II. Jeesus on sild üle vaevavete [Joosep Tamm](#)
- 14** Kõrge kontsentratsiooniga siirup – „Põlev Pirn” [Märt Saar](#)
- 15** Timo Lige plaat „Kõik on võimalik” [Risto Tamm](#)
- 15** Jüngerlus 2.0
- 16** Kristlaste üldine preesterlus [Peeter Roosimaa](#)
- 18** Radikaalse reformatsiooni kännumurdjate pärand II [Andres Saumets](#)
- 20** Vastab [Karita Kibuspuu](#)
- 20** Nokia on ühtsus [Erki Tamm](#)
- 21** Baptistiline vaatenurk kogudusele [Toivo Pilli](#)
- 23** Kuhu lähed, Maarjamaa, võrgustikumaaailmas? [Meego Remmel](#)
- 25** In memoriam Peeter Sula [Peeter Tamm](#)
- 25** Piibli nõuanne liialduste vastu. Ristsõna
- 26** Kolm reformatsiooni: evangeelium muutuste keskel [Innar Kruglov](#)
- 27** Õlimaalid toaseinal jutustavad elavast usust [Harli Jürgenson](#)

EKB Liidu president Erki Tamm
kõnelemas EKNK Toompea koguduses.

Allianssnädal „Ainulaadne” koondas pool sada kogudust

■ Indrek Luide, EEA peasekretäri tekst ja fotod

Rahvarohke kogunemine Tallinna
Nelipühakoguduses Eelim.

Pastorid EELK Nõmme Rahu kirikus.

Ilmselt kuulutatakse iga koguduse kantslist palve tähtsusest ja seda, kui unikaalne on Kristus ning kui oluline on olla tema tunnistaja. Eestimaa paljudes paikades toimusid juba 25. korda n-ö alliansspalvenädalad. Eesti Evangeelse Alliansi (EEA) palve- ja paastutoimkond kutsus kristlasi piirkondadest, kus on vähemalt kaks kogudust, 8.–15. jaanuarini ühispalvele. Euroopa Evangeelse Alliansi võrgustikus oli 2017. aasta palvenädala teemaks „Ainulaadne”.

Üle 20 paikkonnast osales ligi 50 kogudust. Kui kõik jutlused – vähemalt 70 –, mida peeti, koondada ühte faili, saab sellest umbes 35tunnine teemapõhine õppematerjal.

Tallinna, Viljandi, Ida-Virumaa ja Hiiumaa kogudused viibisid palveosaduses pühapäevast pühapäevani. Mõnel pool ei saadud koguneda täisnädala jagu ja oli ka paiku, kus tuldi kokku vaid ühel korral nädalas. Aga

rõõmustav oli, et palvele koguneti südameligatsusega ja osavõtjaid ei seganud konfessionaalne kuuluvus. Palve on kristlastele see ühisosa, mis alati seob.

Ühispalvele koguneti üle Euroopa, kus sel aastal tähistame reformatsiooni alguse 500. aastapäeva. Seetõttu oli koostatud palvenädala abimaterjal „Ainulaadne”, mis põhineb luterliku reformatsiooni alustaladel: üksnes Pühakiri (*sola scriptura*), üksnes usk (*sola fide*), üksnes arm (*sola gratia*), üksnes Kristus (*solus Christus*), et kogu au läheks üksnes Jumalale (*solus Deo Gloria*)!

Imeline oli üheskoos Jumalat ülistada, tema armusõnast osa saada ning palves tõsta oma hääled tema poole erinevate palvevajaduste ja tänapõhjuste pärast. Samas oli väga vajalik ja tervendav ka tunnistada oma vigu ja üheskoos andestust paluda. Suminagruppide palvesumin ei tahtnud kui-

dagi ära lõppeda, sest Jumala rahva osadus on nii armas ja hea.

Minu juurde tuli neil päevil mitmeid eestpalvetajaid, kes soovisid alliansspalvet pikendada veel ühe nädala võrra. Üleskutse oli, et palvetame ühiselt nii kaua, kui vastused tulevad ja olukorrad nii kogudustes kui ühiskonnas muutuvad. Siit üleskutse – võtke initsiatiivi ja kutsuge aasta jooksul naaberkogudusi ühisele palvele!

Ees ootavad uued väljakutsed nii isiklikus, pere- kui koguduse elus. Vastused saabuvad siis, kui me palvetame, südamega ja pühendunult.

EEA palvetoimkond kutsub korraldama 21. mail maakondlikku palvepäeva, et valmistada ristirahvast „Ülemaailmseks evangeeliumi kuulutamise päevaks”, mis toimub 27. mail.

Palve- ja paastutoimkonnal on valminud ka materjal paastuajaks, mis algab juba 1. märtsil.

Õnnistatud palvemeelt! ■

teekäija

www.teek.ee

2/2017 (283)

ISSN 1736-1605

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja

Baptistide Koguduste Liidu väljaanne

Peatoimetaja: Ermo Jürma

Tel 56220045

e-post: ermo@teek.ee

Toimetusrühm:

Märt Saar, Toivo Tänavsuu,

Leho Paldre, Hele-Maria Taimla

Keeletoimetaja: Tiiu Palm

Toimetuse aadress:

Koskla 18, 10615 Tallinn

Tel 6700698

Trükk: AS Rebellis

Kujundaja: Päivi Palts

TELLIMINE

- Teekäija kodulehelt: www.teek.ee
- pangalekandega: Eesti EKBK Liit, Swedbank
EE732200001120064572
(selgitusse: oma nimi ja aadress, kuhu ajakirja tellitakse)
- EEKBL kantselei: tel 6700698
- koguduste kaudu

Tellimishinnad:

1 aasta (11 numbrit):	25 €
poolaasta (6 numbrit):	14 €
pastori- ja sõbratellimus:	20 €
Skandinaavia, Euroopa:	45 €
Kanada, USA:	60 €

Reklaamihinnad:

	1 lk	½ lk	¼ lk
4 värvi	64 €	42 €	25 €
2 värvi	38 €	22 €	13 €
1 värv	25 €	16 €	10 €

EI ÜHTKI VABA PÄEVA?

■ Ermo Jürma, peatoimetaja

Pühapäeva kehtestamise algne mõte oli, et kristlased saaksid jumalateenistusele koguneda.

Ei mingit väljamagamist. Ei ühtki päeva, mil lõpetada need asjad, mis jäid nädala keskel pooleli. Ei ühist vaba päeva, mil minna sõbrale külla. Ei mingit õigust asendusele, kui ma oma vabal päeval pean tööle minema. See kõik on juba olnud – enne 4. sajandit, mil keiser Konstantin kogu riigis pühapäeva vabaks päevaks kuulutas. Selle algne mõte, et kristlased saaksid jumalateenistusele koguneda, leiab täna järgimist üha väiksema hulga inimeste poolt.

Paljud ei oska enam näha ka seda mõtet, mille Jumal Iisraelile hingamispäevaga pakkus: kuus päeva tee tööd, aga seitsmendal päeval puhka! Näib, et Euroopas pole enam kaugel aeg, mil pühapäev kui töövaba päev kaob. Kõik, kes on leidnud rakenduse vabaajatööstuses, higitavad loomulikult nädalavahetustel. Arstid, raudtee ja lennuliiklus, politsei niikuinii. Paljud tehased huugavad tootmisprotsessi efektiivsuse tagamiseks pidevalt, pikenenud on kaupluste, kohvikute, tanklate lahtiolekuajad.

Mina ei ela Iisraelis ega ole juut. Ma pole osaline Moosese lepingus, mille Jumal sõlmis Siinail. Leping, mis Iisraeli teiste rahvaste hulgas eraldas,

sisaldas veel palju muudki. Jumal toimis nendega nii, et ikka ja jälle kõlas sõna „ime”. See leping välistas lepinguid teiste rahvastega. Iisrael eristus teistest rahvastest nähtavalt ka läbi selle, mis on kirjas: „Kuus päeva tee tööd, aga seitsmendal päeval puhka! Ka künni- ja lõikusajal pea puhkust!” (2Ms 34:21).

Jumal on mind kui mittejuuti võtnud aga lepingusse, mille alused rajas Jeesus. Ehkki tema kui juut puhkas ka ise seitsmendal päeval, kinkis ta oma järelkäijatele pühapäeva. Seda peavad kristlased sarnaselt, nagu Iisrael tänaseni oma sabbatit pühitseb.

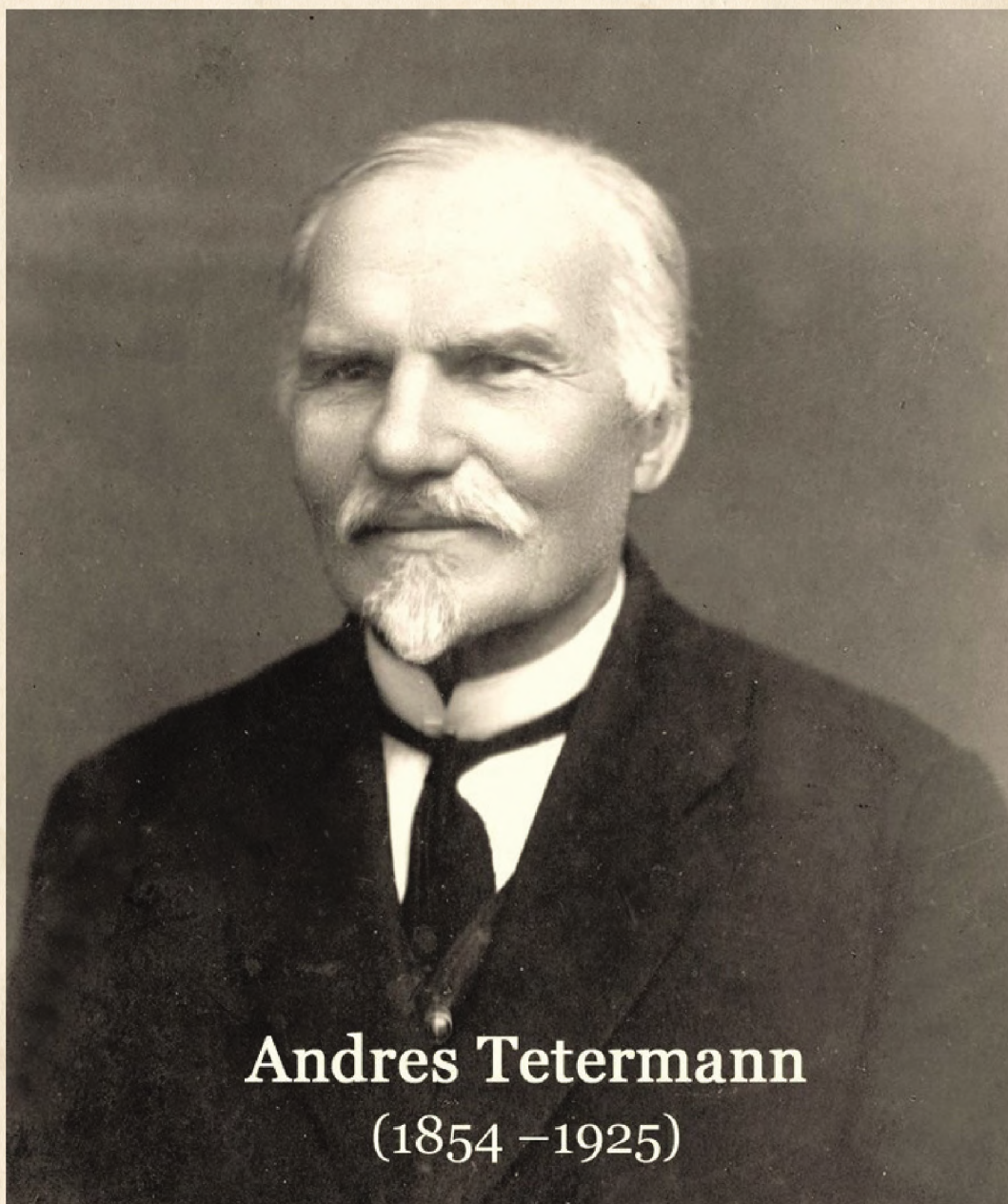
Siin on minul pastorina kauneid kogemusi. Oma töid saan ma kuuel päeval piisavalt sooritada. Kui ma pühapäeval ei õpi, kodutöid ei tee, vaid rõõmsalt jumalateenistusele lähen, seal teistega osadust kogen, siis teeb see mulle head (Ps 122:1).

Kui kristlased annavad pühapäevale selle algse näo, väljendavad nad: me järgime Jeesust ja kuulume Jumalale. Me oleme teistsugused kui need inimesed, kes Jumalat ei tunnista. Me kogeme, et puhkepäev annab meie elule uue kvaliteedi ja meil on aega Jumalale ning ka inimestele. ■

ANDRES TETERMANN – baptistide lauluisa ja „Teekäija” asutaja

■ Tõnu R. Kallas, Tallinna Kalju baptistikogudus

ANDRES
TETERMANN
OLI
PIIBLIMÜÜJA,
PASTOR,
KIRJANIK,
LUULETAJA,
LAULULOOJA,
TÕLKIJA.

Andres Tetermann
(1854 – 1925)

Andres Tetermann nägi ilmavalgust 16. märtsil 1854. aastal Tammistes Pärnumaal. Tema isa Jaan oli külarätsep ja osav torupillimängija. Elati väga vaeselt pererahva saunas. 1867. aastal isa suri, jättes leinama naise nelja lapsega, kellest Andres oli kõige vanem. Tema haridus piirdus üksnes vallakooliga.

Laule hakkas Andres tegema juba karjas käies, püüdes nii linnuhääled, tuulekohina, südamevalu kui üürikesed rõõmuhetked laulu sisse panna. Noormehena teenis Andres leiba talusulasena. Sel ajal hakkas ta Tammiste mõisa kõrtsis viiulit mängima ja külarahvast laule tegema. Ja tihtilugu juhtus, et ta peale laulutegemise lusti ka soolase nahatäie sai.

Kui 1880. aastatel Läänemaa ärkamislaine Pärnusse jõudis, tuli pöördumisele ka Andres Tetermann. Nõu ja abi saamiseks pöörduti Riia Saksa Baptisti Koguduse jutlustaja Julius Herrmanni poole, kellelt saadi kirjandust baptistide kohta. 1884. aasta kevadel saadi „Risti Rahva Pühapäeva Lehest” teada, et Tallinnas ja Haapsalus on juba baptistid. Otsekohe asusid Andres Tetermann ja tema sõber Jüri Mill Tallinna poole teele. Esimesel päeval läbiti tervelt 75 versta ja järgmise päeva õhtul oldi juba Tallinna baptistide koosolekul. Kuid jutlustaja Madis Pinsler ei jätnud sõpradele kuigi head muljet, sest ta hakkas kohe valju häälega oma pisukest kogudust noomima.

Järgmisel hommikul suunduti Haapsalu poole, kus saadi kokku Jüri Zeisigiga, kelle külalislahkes majas vesteldi hilisööni. Kuid ühisele arusaamisele ikkagi ei jõutud. Enne lahkuminekut andis Zeisig ränduritele kaasa lendlehe „Keda peab ristima ja mil viisil peab see sündima”. Lihula kiriku lähedal vajasid sõbrad väsinuna kraavikaldale pikali. Pealegi olid parkimata nahast pastlad Andrese jalad verele hõõrunud. Pärnu lähedal männisalus istuti kännu otsa ja loeti veel kord lendleht läbi. Sõbrad leidsid üksmeelselt, et ristimise kohta öeldu on Piibliga täielikus kooskõlas. Järgmisel päeval loeti lendleht ka teistele ette ja jõuti üheskoos selgusele usuristimise vajalikkuses.

Herrmann ristas Andres Tetermanni koos teistega 18. augusti öösel 1884 ojas, mis Tammiste küla lähedal Pärnu jõkke jooksis. Nii sündis kaheksaliikmeline Pärnu Baptisti Kogudus. Jutlustajaks valiti Jüri Mill. 1887. aastal sai koguduse asupaigaks Pärnu linn, kuhu asus elama ka Tetermann. Ta asutas laulukoori ja abistas Milli jutlustamisel. Tihtipeale käidi Toris, Tahkurannas ja Varblas evangeeliumi

Ungru jõel, kus leidis aset Eesti esimene baptistlik ristimine, seisab 25 aastat hiljem Jüri Zeisig.

kuulutamas. Selle eest pidi Tetermann Tahkuranna vangimajas istuma ja Pärnu sillakohtus aru andma.

Kaheksandal lehekuu päeval õnnistas Julius Herrmann Riia Siioni kirikus Andrese ja Minna abielu. Pärast laulatust kirjutas Andres Minnale laulu, kus kõik selle silmapilgu tundmused sees olid:

Kus poole sina lähed,
ka sinna lähen ma;
kus sina jääda tahad,
ma tahan jääda ka.

See rahvas, kes on sinu,
on minu rahvas ka.
Su Jumal on ka minu,
mu Õnnistegija.
(VL 539)

1889. aastal asus noorpaar elama Haapsallu, sest Peterburi Saksa Baptisti Koguduse jutlustaja Adam Reinhold Schiewe arvas, et Haapsalust on Tetermannil hõlpsam käia mujal kogudustes laulukoores asutamas ja koosolekuid pidamas. 1890. aastal valis Haapsalu konverents Andres Tetermanni Tallinna koguduse jutlustajaks. Talle üüriti korter Vene tänavas, kus ta harrastas omamoodi boheemlikku elulaadi. Ta rahuldus piskuga, ostes tavaliselt toobitäie haput kalja, soolaheeringat ja musta leiba. Ja padja asemel pani ta pea alla puuhalu.

Paar aastat hiljem, kui perre oli juba sündinud poeg Richard, tuli puudus jälle majasse. Ja kui Minna soovitas mehel tasuvamat elukutset otsida, läks Andres sõnatult tagatuppa. Ta

palvetas ja korraga kerkis ta silme ette kujutuspilt Õlimäel põlvitavast Kristusest. Ja kannatavat Jeesust otsekui ilmsi vaadates sündis hetke pärast laul:

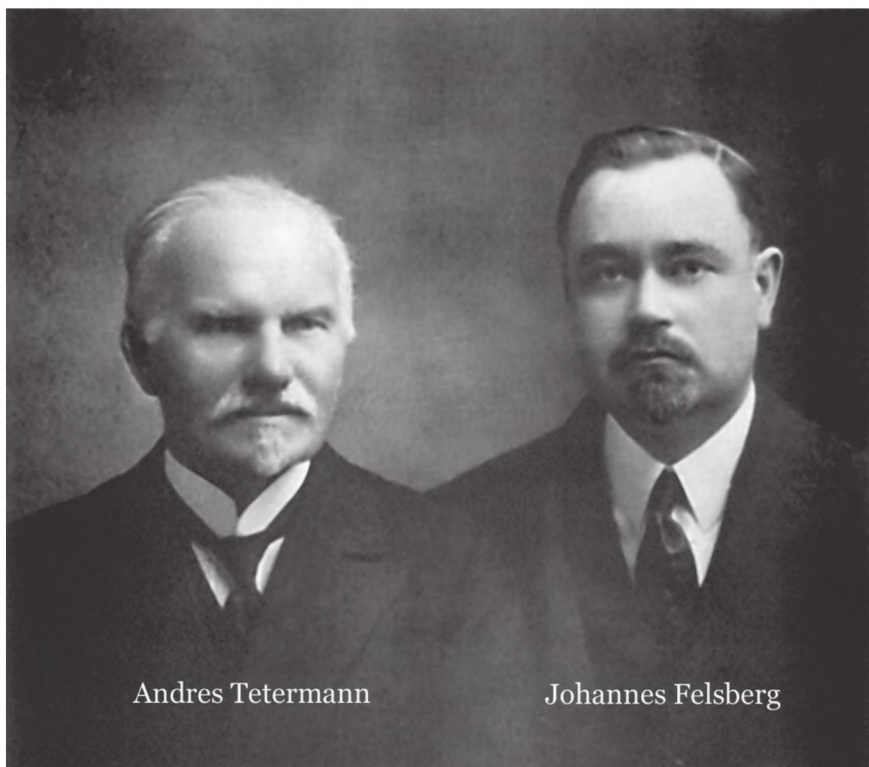
Mis näen ma vaimus Õlimäel?
Mu Päästjat viimsel valuööl!
Ma näen, kuis elu surmaga
peab värisedes võitlema.

Ma näen, kuis aias puude all
täis ahastust mu Ohvritall
on põlvili ja silmili,
seal nutab, palub hõrdasti.
(VI 110)

1895. aastal sai 32liikmeline Tallinna Esimene Baptisti Kogudus iseisvaks. Koguduse asutamisel 1884. aastal oli liikmeid olnud ainult kaheksa. Ühtlasi käis Tetermann Rummu-Valkla kogudust teenimas. Ühel suvepäeval, kui Rummu palvemajas oli ristitute õnnistamine, läks Tetermann paljajalu leiba murdma. Kui talle soovitati saapad jalga panna, siis ta küsis: „Mis on parem, kas puhtad jalad või lagununud saapad?”

Mõne aasta eest, kui Tetermann rändraamatumüüjana leiba teenis, oli Rummu lähedal rabas väsimus temast võitu saanud. Raamatuvankrit oli raske vedada, sest enamik Piibleid ja

LENDELEHT LOETI KA
TEISTELE ETTE JA JÕUTI
SELGUSELE USURISTIMISE
VAJALIKKUSES.

▲ Viis aastat trükiti „Teekäijat” J. Felsbergi ja A. Tetermanni trükikojas.

vaimulikke raamatuid olid veel müümata. Ja siinsamas rabamändide vahel puhates kirjutas ta laulu:

Veel pean ma vaene reisija
maailma kõrbes kõndima.

Kui komistan ja langen ma,
siis ruttab Ta mind aitama.
Ta ütleb: „Ära karda sa,
sind iialgi ei jäta ma!”

1902. aastal sai valmis Tallinna Esimese Baptisti Koguduse paekivist kirik. Ja seda tänu just Andres Tetermanni taibukale tegutsemisele. Tetermann täiendas järjekindlalt oma teadmisi iseõppimise teel. Ta omandas saksa keele niivõrd täiuslikult, et tõlkis Schiewe jutlusi. Tema raamatukogus leidis „Kreeka-saksa sõnaraamat” ja kreekakeelne Uus Testament.

Peagi hakati tundma vajadust baptiste ühendava perioodilise väljaande järele. 1897. aastal ilmuski esimene käsikirjaline ajakiri „Armas vend”. 1903. aastal valiti neljaliikmeline komitee, kelle ülesandeks sai trükitud ajakirja väljaandmine. Vaimuliku sisu varjamiseks, kuna selline trükis oleks nõudnud konsistooriumi eriluba, otsustati

„MIS ON PAREM, KAS
PUHTAD JALAD VÕI
LAGUNENUD SAAPAD?”

sellele nimeks anda „Teekäija”. Ja kuu- kirja staatuse maskeerimiseks sai iga number lisanime. Ajakirja toimetaja- jaks valiti Andres Tetermann, kes jäi armastusköiega „Teekäijaga” seotuks tervelt viieteistkümneks aastaks.

„Teekäija Petelis” nägi trükivalgust 1904. aasta küünlakuus. Esiküljel ter- vitab toimetaja lugejaid luuletusega:

Küll palve on üks kallis and,
viib kotkatiivul üles mind
ja tõstab üle pilvede –
ka hiilgva päikse paistele.

Ta mulle reisikepiks jääb,
mis tihti nii suurt imet teeb,
et kõrbes kõvast kaljustki
lööb välja värske eluvee.

1906. aastal anti „Teekäijale” amet- lik trükiluba ja ajakiri hakkas ilmu- ma kaks korda kuus. Oma kirjatööde tegemiseks polnud Tetermannil eraldi tuba. Tema töölauga samas ruumis asus söögilaud ja sealsamas tegi oma õmblustöid ka abikaasa Minna.

Aastatel 1908–1913 tegutses Andres Tetermanni ja Johannes Felsbergi trü- kikoda, mida rahvasuu ka baptistide trükikojaks kutsus (praegune „Ühis- elu” trükikoda). Selles trükikojas on ilmavalgust näinud oluline osa meie vaimulikust kirjavarast, sealhulgas ka Uus Testament ja Tetermanni koosta- tud vaimulike laulude kogumikud.

Tetermanni võib sõna otseses mõt- tes nimetada meie koorilaulu isaks, kes on asutanud baptisti kogudustes esimesed laulukoorid: 1884 Pärnus ja Tallinnas, 1886 Haapsalus ning 1887 Kärddlas. Iga laulu selgeksõpetamine nõudis Tetermannilt rohkesti aega ja vaeva, sest nooti tundsid vaid vähesed ja mitmehäälne laulmine oli harjuma- tu. Repertuaari rikastamiseks tõlkis Tetermann ise laule saksa keelest. Tallinna Esimeses Baptisti Koguduses tegutses laulukoor Tetermanni juhti- misel järjepidevalt kuni Esimese maa- ilmasõjani.

Ühel 1911. aasta ilusal suvepäeval oli Tetermannil suur rõõm õnnistada Rummu-Valkla koguduse jutlustajaks 27aastane Johannes Lipstok. Edaspidi käidi üsna tihti üheskoos Valklas koos- olekuid pidamas. Ja ühel sellisel ühisel teekonnal peatas Lipstok viljapõldude vahel hobuse ja ütles otseku silma- pilgu eest alustatud jutu jätkuks: „Kui Issand ükskord mulle poja kingib, siis panen talle nimeks Andres.”

Johannes Lipstok pidas Andres Te- termanni oma usuisaks. Pärast Teter- manni Eestist lahkumist sai Lipstok oma usuisa järglasena Eesti Baptisti Ühenduse esimeheks.

Esimese ilmasõja ajal, 1916. aas- ta kevadel suleti Eesti- ja Liivimaa- l kõik baptisti palvemajad. Seejärel käi- di koos koguduseliikmete kodudes. Sama aasta sügisel kutsuti Tetermann ja tema 15aastane tütar Lydia sandar- mivalitsusse. Neid süüdistati baptistli- ku kihutustöö tegemises vene soldatite hulgas. Mõne päeva pärast näitas ko- halik pristav Tetermannile Peeter Suu- re merekindluse komandandi käsk- kirja, mille kohaselt pidid Andres ja Lydia Tetermann kahe nädala jooksul Tallinnast lahkuma. Seepeale kirjutas Tetermann pristavile palvekirja, pa- ludes luba hoopistükkis Ameerikasse sõitmiseks. Ja see oli tõsine soov, sest tema poeg Richard elas juba Ühend- riikides ning teenis sealses sõjaväes. Mõistagi selleks luba ei antud.

Enne Tallinnast lahkumist jõudis Tetermann veel novembrikuu „Tee- käija” valmis saada. Ajakirja viimasel leheküljel teatas ta oma ärasõidust ja palus „austatud lugejaid mitte enam uusi tellimusi saata”. Andres ja tema tütar leidsid peavarju Kärus, kus asus Tallinna Esimese Baptisti Koguduse osakond. Viis kuud elasid nad Kärus

koguduse juhataja Jaan Roba külalislahkes majas. Sealsamas pidas Tetermann salaja vaimulikke koosolekuid.

1920. aastal võttis Tetermannide Uude Maailma siirdumise plaan kindlaid piirjooni. 29. novembril teatas Andres Tetermann kogudusele, et ta loobub karjase ametist. Samas kuus toimus „Estonia” kontserdisaalis Tetermanni lahkumiskoosolek. Esines „Sinise Risti” laulukoor ja Tetermann kõneles teemal „Valitsuse seisukord usklike vastu ja usklike seisukord valitsuse vastu”.

1. detsembril 1920 lahkusid Tetermannid aurikul „Biola” Eestist. Neid oli saatma tulnud umbes viissada inimest ja mängis koguduse pasunakoos. Tetermann paljastas pea ja laulis oma „Eestimaaga jumalagajätmise laulu”:

Nüüd viimast korda sind jätan jumalaga,
mu valurikas Eesti isamaa.
Küll ripun sinu küljes südamega,
kuid võõrsil tõmbab venna süda ka.

Ühendriikides rakendus Tetermann kohe tööle nii „Ameerika Teekäija”

toimetajana kui ka New Yorgi Eesti Baptisti Koguduse jutlustajana. „Siin tunnen ma end nagu kala vees,” kirjutas ta oma sõpradele Eestis. Kui Tallinnas elati pisukeses korteris, siis New Yorgis mugavas kodus suure kivimaja viiendal korrusel.

Andres Tetermann istus oma Uue Maailma korteris ja kirjutas elektrilambi valgel „Ameerika Teekäija” kaaneluuletust. Ja kui ta sellele luuletusele punkti oli pannud, hakkas ta korraga nägema kummalist seost oma kunagiste ja nüüdsete laulude vahel. Kui ammused laulud olid inimeste pilkamiseks, siis praegused – ja seda juba nelikümmend aastat – on uued laulud, mis on määratud inimeste õnnistuseks. Aga nende nelikümmend aastat tagasi toimunud muutuste tulemusena oli kunagisest kõrtsiviuldaajast, külalaulikust ja põllusulasest saanud Tallinna Esimese Baptisti Koguduse vanem, Eesti Baptisti Ühenduse esimees ning esimese eesti baptistide ajakirja toimetaja. See kõlas otsekui „ajalehepoisist miljonäriks”. Ja kuigi ta haljale

oksale ei jõudnud, oli tal ometigi rikas Isa taevas. Siis loeb ta uuesti nüüdsama valminud luuletust:

See ori on, ei mitte mees,
kes teisi kartma jääb
ja ainult paljudega koos
tõe tunnistajaks läeb.

Jah, parem üksi seisan ma
siin võõras, põlatud,
kui suure rahvahulgaga
tõest ära pööratud.

Issand kutsus Andres Tetermanni enda juurde kesknädalal, 20. mail 1925. See sündis nelikümmend minutit pärast päevasüdant, kui kogu loodus lokkas ja helises.

Ajakirja toimetaja Andres Tetermann jäi armastusköiega „Teekäijaga” seotuks tervelt 15 aastaks.

Tetermann asutas 1884 Pärnu ja Tallinna, 1886 Haapsalu ja 1887 Kärddla baptistikogudustes esimesed laulukoorid. ■

▲ Andres Tetermann tõi baptistiliikumisse neljahäälse koorilaulu. Lauluisa koos Tallinna koguduse kooriga, aasta 1919.

„Teie olete maa sool. Aga kui sool läheb läägeks, millega saab siis teha seda soolaseks? Ei see kõlba enam millekski muuks kui visata inimeste jalga-de tallata. Teie olete maailma valgus. Ei saa jääda märkamata linn, mis on mäe otsas. Ega süüdata ka lampi ja panda vaka alla, vaid lambijalale, nii et selle valgus paistab kõigile majas-olijaile. Nõnda paistku ka teiegi valgus inimestele, et nad teie häid tegusid nähes ülistaksid teie Isa, kes on taevast” (Mt 5:13–16).

Juba pisut soola lisades on võimalik esile tuua see hea maitse, mida meisterkokk soovib.

Kargetes talvetingimustes vajame soola ja valgust

■ Ürgo Perend, Selise baptistikogudus

■ Foto: Kerli Perend

Hea sõber, usukaaslane, tahan koos sinuga mõelda sellele, mida loetud salmid Jeesuse mäe jutlusest võiksid meile käesoleval ajal südamele panna.

Meil kõigil, kes võime Päästjat isiklikult tunda, on igatsus taevaste asjade järele. Me igatseme olla koos Jeesusega kord seal, kuhu ta on läinud meile asemeid valmistama. Kuid enne, kui võime seda töötust kätte saada, on igal usklikul otsekui majalise aeg siin maailmas. Me vaatame küll taevasse, kuid elame siiski maailmas. Siin on Jeesus kutsunud meid olema tema tunnistajad – ja olema seda nõnda, et meie tunnistus muudab meie ümbrust.

TEIE OLETE MAA SOOL

„Sool on hea asi” (Mk 9:50). Soolaga saab tuimale toidule maitset lisada ja toiduvaru säilitada. Kõik, kes on söögitegemise kunstiga kursis, teavad, et teatud roogade puhul on soola kasutamine lausa hädatarvilik. Juba pisut soola lisades on võimalik esile tuua see hea maitse, mida meisterkokk soovib.

Kui Jeesus ütles teda kuulavale rahvahulgale, et „teie olete maa sool”, siis

andis ta neile pildi sellest, mida Jumal inimeselt ootab. Nõnda nagu läägeks läinud sool ei kõlba muuks kui äraviskamiseks, ei leia ka Jumalale selja pööranud inimene vastuvõttu taevariigis.

Käesoleva aasta veebruaris tähistame Eesti baptismi 133. aastapäeva. See koguduslik liikumine on püsinud läbi erinevate aegade tänu sellele, et siin on olnud neid usuvendi ja -õdesid, kes on olnud soolaga soolatud. Kes ei ole hābenenud Jeesuse nime ka kannatustes, raskustes ja keerukates eluolukordades. Ikka on siin leidunud neid eesminejaid, kes on käinud valguses.

„Õndsad olete teie, kui teid minu pärast laimatakse ja taga kiusatakse ja teist valega kõiksugu kurja räägitakse” (Mt 5:11). Ei ole küll vist ühtki inimest, kelle esmaseks sooviks oleks sattuda raskustesse, olgu selleks siis ühiskonnapoolne tugev surve või isegi tagakius. Meil on loomumane kalduvus vältida ebamugavaid olukordi. Usklikena võime kogeda, et isegi lähedane osadus Jeesusega ei ole alati garantiiks igast olukorrast lihtsalt väljatulemiseks.

Peetrus astus Jeesuse kutse peale paadist välja vee peale. Niikaua kui tema pilk püsis Jeesusel, vesi kandis. Kui ta vaatas aga laineid ja kõike seda veemõllu enda ümber, hakkas ta vajuma. Kuid Jeesus haaras kohe Peetruse käest kinni ja tõmbas ta pinnale.

Jeesus teab seda, et kus iganes keegi tema nimel välja läheb, satub ta hingevaenlase huviorbiiti ja Jumala tööd hakatakse takistama. Kui inimene ei hoia Jumalast usus kinni, siis võib ta kaotada. Takistusi püütakse ette seada ükskõik millisel viisil, peaasi, et aga saaks ustava jumalalapse kõrvale juhtida taevastest kutsedest. Pimeduseriigi eesmärk on saada hea sool läägeks, et see ei kõlbaks enam millekski muuks kui äraviskamiseks. Jeesus aga manitseb meid valvama ja olema rõõmsad kõigis olukordades: „Olge rõõmsad ja hõisake, sest teie palk on suur taevast! Just samamoodi on taga kiusatud ka prohvetid enne teid” (Mt 5:12).

Jeesus julgustab igat enda järgijat, olgu ta pisuke või suur. Ta kutsub üles isegi võimatuna tunduvate raskuste sees, kõigest välisest hoolimata, kiit-

ma Jumalat rõõmsasti ja hõiskama. Sest vaevanägemine Issandas ei ole asjata – ustavate palk taevas on suur.

TEIE OLETE MAAILMA VALGUS

Valgust on mitmesugust. Enamik usukauged inimesi seostavad valgust elektromagnetkiirguse nähtava osaga. Paned toas lambi põlema – tekib valgus. Kustutad lambi ära – valgust enam pole. Kuid Jeesus ei mõtle maist valgust, vaid seda valgust, mis on saadetud Jumala juurest. „Mina olen tulnud valguseks maailma, et ükski, kes usub minusse, ei jääks pimedusse” (Jh 12:46).

Jeesus soovib, et igaüks võiks temasse uskumise kaudu olla valguses – Jumalas – ja mitte jääda pimeduses hukatuse teele. Jeesus on teinud omalt poolt kõik, et inimene võiks olla valguses. Ning Jeesuse teod ei ole ainult ajaloolised, vaid ka tänasel päeval on ta omade kõrval. Iga usuinimene, kes püsib kindlalt usus ja seeläbi valguses, ei saa jääda märkamatuks. Sest see on otsekui mäe otsas asuv linn. Valguse eesmärk on paista kõigile, olla nähtav ja mitte peidetud.

Igaüks, kes püsib Jumalas, on valguseks Issandas. Nõnda julgustab ja tunnistab Paulus (Ef 5:8–11). Kui inimene käib nagu valguse laps, siis kannab ta valguse vilja – mis „on ju igasuguses headuses, õigluses ja tões” – sellega ta avardab Jumala kuningriigi piire seal, kus ta liigub. Seeläbi võime tuua kiitust ja tänu ainult Issandale, sest inimesed meie ümber panevad neid

valgusetegusid tähele. Nad võivad seda vastu võtta või tagasi lükata, kuid see ei jää märkamata.

„Aga kõik valguse poolt paljastatu saab avalikuks” (Ef 5:13). Kui mingi olukord saab avalikuks, siis asetub iga asi sinna kohta, kuhu ta kuulub, näilisus asendub tegelikkusega.

Kord hurjutas Jeesus varisere ja kirjatundjaid, et nad paistavad küll väljastpoolt õigetena, aga seestpoolt on täis silmakirjatsemist ja ülekohtu. Lähedane osadus Jumalaga annab inimesele tunnetuse, et ta oskab näha ja tabada inimsilmale nähtamatut. Kui palju kordi püüab ka hingevaenlane erinevatel viisidel, otsekui valguseingli näol, ligineda ja juhtida meid õigelt teelt kõrvale. Madu ahvatles Eevat ja ka Aadamat astuma üle Jumala käsust, nii et nad sõid hea ja kurja tundmise puust. Jumal oli neile öelnud, et sealt nad ei tohi süüa, sest siis nad surevad. Kuid madu pani nende südamesse kahtluse ja ärgitas neid pooltõdede abil sellest keelust üle astuma. Tagajärjeks oli pattulangemine ja lahutatus oma Loojast.

Ka meie ajal käib saatan ringi, otsides, keda neelata. Ta kasutab erinevaid viise, et inimest Jumalast eemale viia. Kuid valguses käija ei pea komistama, sest ta näeb, kuhu ta läheb, ja ei komista ega eksi. Valguses käimine puhastab igaühe kõigest patust Jeesuse vere läbi, sest osadus Jumalaga liidab meid tema ja üksteise külge (1Jh 1:7). Ning kui Jumala laps ka peaks eksima, siis on alati võimalus tulla Jeesuse palge

Kui inimene käib nagu valguse laps, siis kannab ta valguse vilja kõikjal, kus ta liigub.

ette, tunnistada temale oma vead ja paluda oma eksimused andeks. Jeesus on siis ustav ja õige ning annab meie eksimused andeks ning puhastab meid kogu ülekohtust.

Käia valguses – tähendab olla valguseks ka teistele. Seda saame teha kogu oma eluga – mõtete, sõnade ja tegudega. Nii kodus olles, töökaaslaste hulgas kui ka mujal. Käies valguses ning tehes valguse tegusid, anname tunnistust temast, kes meid on läkitanud ja kutsunud – Jeesusest Kristusest. On oluline, et me ei jäta kätte alla meie valguse allikat – Jeesust.

Maailmas on väga palju mitmesuguseid vaimseid praktikaid, milledest igaüks püüab oma järgijaid juhtida täiuslikkuse sisse. Kuid olles järgimas kedagi või midagi muud peale Jeesuse Kristuse, ollakse tegelikult pimeduses, ise sellest aru saamata. On palju ka neid, kes küll arvavad end Jeesust teenivat, kuid ei võta kunagi Jeesuse kõnetust oma elus tähele panna. Olles ise pimeduses, juhatakse ka teisi hukatuse poole. „Aga kui pime juhib pimedat, kukuvad mõlemad auku” (Mt 15:14). Meile ei ole antud ühtki teist teed Jumala juurde kui Jeesus. Jeesus on ainus võimalik tee igavesse ellu. Kes püüab muul viisil, mingit teist teed kasutades taevasele sihile jõuda, eksib rängalt.

Olgem need, kellede valgus paisab kõigile majasolijatele! Ärgem siis püüdkem tähelepanu enestele saada, et ise esiplaanile pääseda. Jeesus soovib, et meie elu, meie teod, mida me teeme valguses, võiksid olla kiituseks ja ülistuseks meie Isale, kes on taevas.

Olgem Jumala abiga ka need, kes on soolaga soolatud. Meie kõne ja teod olgu alati Jumala armu sees, et kõik oleks nii meile endile kui ka teistele vaimulikult kasuks ja ülesehituseks. Pühendugem Jeesusele kõigest oma jõust, mõistusest ja hingest.

Ka kargetes talvetingimustes vajame soola ja valgust. ■

◀ Tüürimehel on oluline keskenduda sellele valgusele, mis juhatab laeva rahulikku sadamasse. Foto: Martin Unger

Jüngriks olemine II

JEESUS ON SILD ÜLE VAEVAVETE

■ Joosep Tammo, Pärnu Immaanueli koguduse pastor

Jeesuse elust on kirjutatud arvukalt raamatuid ja loodud filme. On neid, kes austavad teda Jumalana, ja neid, kes peavad teda lihtsalt prohvetlike võimetega inimeseks. Paljud tänapäeva inimesed arvavad, et nii vanal ajal elanud inimesel pole kaasaegsetele midagi öelda. Teised vastupidi leiavad, et ta on inimkonna suurim õpetaja ja vaimne juht, kelle elu ja sõnumit võiks võtta igal ajal eeskujuks.

2015. a Eesti Kirikute Nõukogu poolt läbi viidud uurimus näitas, et Eesti elanikest 10% usub, et Jeesus on ajalooline isik, 31% pigem nõustub sellega, 16% leiavad, et neil on seda raske öelda, 22% pole nõus ja 21% ei ole sellega üldse nõus. Muidugi ei ütle sellised uurimused midagi ajaloolise tõe enda kohta. Need näitavad vaid inimeste hariduslikku taset ja ühiskonnas levinud arvamusi.

Ajaloolised tõsiasiad Jeesuse kohta

Jeesus sündis Petlemmas Juudamaal. Ta kodulinnaks oli Naatsaret. Rahvuselt oli ta juut. Ema nimi oli Maarja, maise isa nimi Joosep. Elukutselt oli Jeesus puusepp nagu ta isagi. Ta lasi end Ristija Johannese poolt ristida. Alguses tegutses ja õpetas ta Galileas, seejärel Jeruusalemmas. Jeesus mõisteti Rooma asevalitseja Pontius Pilatuse poolt surma ja ta suri ristil umbes 33. aastal. Evangeeliumid tunnistavad, et ta äratati kolmandal päeval üles ja ilmus neljakümne päeva jooksul oma õpilastele ning läks seejärel taevasse.

Nüüd on õige aeg küsida: Miks Jumal üldse vajas oma sõnumile sellist ainulaadset vahendajat? Kas siis senistest prohvetitest ja rahva vaimulikest

juhtidest ei piisanud? Parimad vastused neile küsimustele leiame Piiblist.

Tähelepanekuid inimesest

„Jumal lõi inimese oma näo järgi ... ta lõi tema meheks ja naiseks” (1Ms 1:27). See tähendab osadust ja suhtlemisvõimet, oskust läheneda olukordadele loovalt ja vastutada iseenda, lähedaste ja loodu eest. Kuid inimene, keda me täna tunneme, ei ole enam sellisel kõrgusel, nii nagu meie ise ja Looja seda ootaks. Ta langeb kergesti sõltuvustesse, hävitab suhteid ja loodust.

Bioloogia käsitleb teda imetajana, kellel on kõrge sotsiaalsete suhete vajadus. See on siiski vaid pool tõde kuuendast loomispäevast.

Antiiksed filosoofid leidsid, et inimese põhilisteks omadusteks on mõistus ja vaba tahe. Viimases siiski kaheldi, sest saatus tundus kõigist inimese püüdlustest kõrgema jõuna. Kuid filosoofias leiame ka äärmuslikumaid seisukohti. Martin Heidegger leidis, et inimest pole olemas, sest tal pole ühtegi tunnust, mis eristaks teda teistest imetajatest. Me oleme ennast lihtsalt ise välja mõelnud. Teadlikkus oma olemasolus ja võime selle üle mõtiskleda ongi meie eriline tunnus. Eks öelnud vanemadki meile lapsepõlves: „Ole inimene, ära ole loom!” Ettevaatlikumad ütlevad, et inimene on avatud olend ja me ei tea, kelleks ta võib veel kujuneda.

Inimese iseloomustus Piiblis

Piibel leiab, et selline määramatus tuleneb sellest, et inimene on kaotanud terved suhted elava Jumalaga.

Mis siis juhtus? Piibel ütleb, et inimese jumalanäolisuse rikkus paradiisiaias toimunud pattulangus, mis isoleeris ta Jumalast ja kaasinimestest. Tagajärjeks on süvenev uskmatuse ja negatiivsuse kõige positiivse, usaldusväärse ja kauni suhtes. Piibel kirjeldab seda olukorda Jumalast mahajäetuse seisundina.

Apostel Paulus ütleb, et „kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest” (Rm 3:23). „Väites endid targad olevat, on nad läinud rumalaks ja on kadumatu Jumala kirkuse vahetanud kaduva inimese ja lindude ja neljajalgsete ja roomajate kujutistega ... Seepärast on Jumal nad andnud häbitute kirgede kätte: nende naised on ju vahetanud loomuliku vahekorra loomuvastasega, nõndasamuti ka mehed, loobudes loomulikust vahekorra naisele, on oma tungides süttinud üksteise vastu – mees on teinud mehega nurjatust ... nad on tulvil igasugu ülekohut, kurjust, ahnust ja tigidust, täis kadedust, tapmist, riidu, kavalust, kiuslikkust, nad on keelekandjad, laimajad, Jumala vihkajad, julmurid, ülbed, kelkijad, halva peale leidlikud, vanematele sõnakuulmatud, mõistamatud, truudusetud, leppimatud, halastamatud” (Rm 1:22–31). Apostel kirjeldab siin kõiki neid inimomadusi, mida võime leida igast kaasaegsest kõmulehest. See on lootusetu olukord – hulpimine vaevavetel.

Jumala päästeplaan Jeesuses

Õnneks ei ole Looja Jumal oma halastuses meid maha jätanud. Johannes kirjutab: „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temas-

se usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu” (Jh 3:16). Kui Rooma prokuraator Pontius Pilatus (26–36 pKr) Jeesust pekstuna ja kibuvitsapärjaga kroonituna nägi, ütles ta: „Ennäe inimest!” (Jh 19:5). Vaevalt, et ta mõistis öeldu sügavamat tähendust. 2000 aastat on näidanud, et kui me tahame teada, milline võiks inimene tõeliselt olla, siis peaksime Jeesusele vaatama.

Neli evangeeliumi võimaldavad meil uurida, kes ta oli, mida ta tegi ja mis tähendus on kõigil sellel meie elule. Jeesus ütleb ise: „Mina ja Isa oleme üks” (Jh 10:30). Heebrea kiri ütleb, et Jeesus on Jumala „kirkuse kiirgus ja tema olemuse kujud” (Hb 1:3). Peetrus kuulutab, et „kellegi muu läbi ei ole päästet, sest taeva all ei ole antud inimestele ühtegi teist nime, kelle läbi meid päästetakse” (Ap 4:12). Jeesus ise ütleb: „Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti” (Jh 10:10).

Jeesuse ainulaadsus

Jeesuse Kristuse näol ei ole meil tegemist eetilise maailmaparandajaga, nagu Konfutzius, müstiliselt valgustatuga, nagu Buddha, religioosse maailmavallutajaga, nagu Muhamed ega prohvetiga, nagu Mooses. Meil on tegemist erakordse isikuga, kes ei mahu maiste mõõdupuude koordinaatistikku.

Tema nimeski väljendub ta isiku erakordsus. Nimi Jeesus tähendab „Jumal päästab”. Kreeka sõna Kristus ja heebrea Messias tähendavad salvi-

tud inimest. Jumal pühitses teda oma Vaimuga meie päästeks. Ta on Jumal ja inimene ühes isikus. Ta ei ole mitte 50% inimene ja 50% Jumal, vaid 100% Jumal ja 100% inimene. Ta on tõeline Jumal ja tõeline inimene. Üksnes tema on võimeline meid aitama nii argipäevavaevas kui elu dramaatilistel hetkedel.

Evangelist Johannes ütleb: „Aga kõigile, kes tema vastu võtsid, andis ta meelevalla saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad tema nimesse” (Jh 1:12). See tähendab meie elus fundamentaalset muutust. Jeesus ise nimetas seda „ülalt” ehk „Vaimust” sünniks (Jh 3:3,6). See eeldab oma pattude tunnistamist. „Kui me oma patud tunnistame, on tema ustav ja õige, nõnda et ta annab andeks meie patud ja puhastab meid kogu ülekohtust” (1Jh 1:9). Seda sündmust dokumenteerib usuristimine. „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse” (Mk 16:16). Patt, häbi ja rahutus, mis inimest seni elada ega hingata ei lasknud, lõpeb.

Jeesus alustas oma kuulutust sõnadega: „Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!” (Mt 4:17). Tema sõnum on suunatud kõigile inimestele. Siin ei ole soolisi, rahvuslikke ega rassilisi piiranguid. Neile, kes alandliku ja avatud südamega selle sõnumi vastu võtavad, ilmutatakse taevariigi saladusi juba maises elus. Apostel Paulus ütleb: „Jumala riik ei ole ju söömine ega jookimine, vaid õigus ja rahu ja rõõm Pühas Vaimus” (Rm 14:17).

Jeesuse järgimine

Erilisel kohal kristlase elus on Jeesuse järgimine. Apostel Paulus võis pärast pikka usuteel olemise aega ikka veel öelda: „...ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud ... Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole” (Fl 3:12j). Jeesus kutsub meid ennast järgima. Ta ütleb: „Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu” (Jh 14:6). Tähendab, et kristlaseks olemine on eelkõige teelolemine, mille käigus me muutume Jumala Poja sarnasteks. Kuid see pole Jeesusega üksi olemine, vaid ka osadus kaasvendade ja -õdedega. Ta töötas: „Sest kus kaks või kolm on minu nimel koos, seal olen mina nende keskel” (Mt 18:20). Tema on see, kes meid taas ühendab taevase Isa, kaasinimeste ja kogu looduga. Jeesus on sild üle vaevavete. ■

Küsimused:

- Miks on Jumala loodud inimesed siis nii ebataiuslikud ja vaevatud?
- Miks, hoolimata headest kavatsustest, minu elus paljud asjad ebaõnnestuvad?
- Kas minu elus on midagi valesiti?
- Kes on Jeesus Kristus minu jaoks?
- Milliseid konkreetseid samme peaks ma astuma, et alustada uut elu?
- Mis juhtus siis, kui ma Jeesuse oma ellu usus vastu võtsin?
- Kas ma saan kõik õnnistused usuelu alguses kohe kätte või on mul veel midagi oodata?
- Missugune tähtsus on Jeesuse järgimise juures kogudusel?

◀ Sild Taizes üle püha Stefanose allika.
Autor: Pia Hanslep

Kõrge kontsentratsiooniga siirup – „PÕLEV PIRN”

■ Märt Saar, Tartu Risttee kogudus

Helen Hunt on gümnasist Tartust, aga pärit Rakvere Karmeli kogudusest. 14aastasena käis ta esimest korda „Põleva Pirnil”. Konverentsist mäletab ta head ülistust ja et see toimus Inglise Kolledžis. Nüüd on Helen 17aastane ja läheb sinna hoopis Elva noortega. Oma meeskonnaga ootavad nad uusi ideid, kuidas noortetööd korraldada ja noorteõhtuid teha.

Küsi Helenilt ja konverentsi korraldajalt, Koma misjonimeeskonna juhilt Vahur Kobinilt, millised on nende ootused.

Helen, mida sa tead eelolevast „Põlevast Pirnist”?
Olen kursis, et Efka (Rakvere Karmeli endine noortejuht

Evelin Põldsaar) on üks kõnelejatest, samuti Liis ja Ivo Unt. Teemaks on „Missio Dei”.

Mida teie tiim sellelt konverentsilt enim vajab?

Võib-olla lihtsalt julgustust. Mingid korralduslikud pooled kipuvad noortetöös ära vajuma. Praegu tahaksid kõik – kevadet ja puhata.

Vahur, käes on juba kümnes „Põlev Pirn”. Mida see endast kujutab?

See on noortele mõeldud konverents, kus kohtuvad praegused ja tulevased juhid erinevatest kogudustest.

Kas osavõtjatest on kujunenud ka mingi tüüpiline profiil?

Enamus noortetöö tegijaid on kas keskkooli- või ülikooliealised, 15–20aastased, nii poisid kui tüdrukud. On ka nooremaid ja vanemaid, aga reegliski on see vanusegrupp.

Mida sa Heleni jutule lisaksid?

Missio Dei tähendab „Jumala missiooni”. Me juhime tähelepanu sellele, et Jumal on Eestimaal missioonil. Tema ise tahab tuua muutust meie maale ja tahab kasutada selles ka meid. Kui ühte hoonesse tuleb üheks nädalavahetuseks ikka 200 inimest, on kontsentraat väga tugev. Siirup on koos!

Kust te (Koma meeskond) nii suure ettevõtmise jaoks raha leiате?

Meil on osalustasu, toetajad – ja omalt poolt katame ka. Kindlasti tahame rahadega targalt ümber käia.

Mida sa ise kõige rohkem ootad?

Ootan samamoodi julgustust, sest Jumal ei taha mitte ainult ohvrit, vaid ka südant, rõõmsat andjat. Selline on mu ootus ka teiste suhtes. See, mida noored teevad, väärivad tunnustamist. Isegi kui ükski neist ei saa presidendilt aumärki, on meie teenimistöö ikkagi oluline. Eks korraldajate jaoks möödub see aeg teenimises, aga soovin märgata ka neid hetki, mil Jumal mind kõnetab.

Aga kümnenda aasta – juubeli puhul palju õnne!

Aitäh! Loodan ja palvetan, et oskame seda ka vääriliselt tähistada ja et neid juubeleid tuleks veel.

„Põlev Pirn” leiab aset Eesti Lennuakadeemias (Ülenurme vald). Osavõtjaid on üle Eesti erinevatest konfessioonidest ja liikumistest. Osavõtutasu on 29 eurot. Kõikide registreerunute vahel loositakse välja tasuta lend kahele üle Tartu.

Kõnelejatest astuvad esile Dan ja Laura Hash, Innar Kruglov, Vahur Kobin, Sven-Joonatan Siibak, Ranno Seppel, Evelin Põldsaar, Märt Saar, Hannes Hermaküla, Indrek Tambek ning Ivo ja Liis Unt. Ülistust juhivad Püha Müristus.

PÕLEV PIRN

MISSIO DEI

JUMAL TEEB AJALUGU

NOORTE JUHTIDE KONVERENTS

24.-26. VEEBRUAR 2017

[HTTP://POLEVPIRN.K-OMA.EE/](http://polevpirn.k-oma.ee/)

„Kõik on võimalik”

■ Risto Tamm, muusikaguru

Kõik on võimalik Timo Lige uuel plaadil. Kristlik perebänd kõlab nii nagu kristlik perebänd ei peaks kõlama. Ja see on hea. Ei midagi piinlikku ega väljavabandamist ootavat. Aus ja ehe. Timoligelikuna ei kõla selle plaadi esimene (ja minu arust ka parim) lugu – „Maailm on katki”, suurepärase kõrvaklapimuusika.

Timo looming on kristlikule muusikale omast tekstikeskne. Nii tekstikeskne, et sellest saaks imehead materjali mõnele vihasele räpparile. Vihased, valusad ja löikavad riimid („Tere, hirm!”). Pole ka liiga suur saladus, et Timo suudab kõnetada nii muusika kui sõnade keeles, selliselt leiab kõrvale tuttavat saundi Kalamaja hipster („Kui Sind pole”), ülistust nooliv piiblipäevlane („Ma näen Su armu”, „Arm ja ustavus”, „Ma tean, et sa oled hea”, kui ka tekstist tuge otsiv melanhoolsemas ja introvertsemas lainetuses viibija („Iga pisar on teada”, „Nüüd jäänud on arm”).

On selge, et Timo on evangelist, sest ta püüab ja suudab kõnetada inimest keeles, millest ta aru võiks/peaks saama. Isegi mina leidsin oma kõnetuse. Tõepoolest, kõik on võimalik – ma ostan Timo Lige plaadi!

Tere, hirm!

Tere, hirm! Tulid taas. Lootsid leida mind maast.

Tahad unistused tappa, lootuskiired maha matta.

Aga asjad pole nii nagu kord vanasti.

Olen kartnud sinu varju, kuid nüüd teisiti sa harju!

Tule, tule, ma ei keela, kuid su konksu ma ei neela.

Sa ei valitse mu elu, valedest ei ole tulu.

Tea, et ma pole rumal, mõtle, minuga on Jumal. ...

MISKI POLE VÕIMATU

TIMO LIGE

tee seda, mis on vajalik

siis tee seda, mis on võimalik

ja sa avastad end peagi tegemast seda,

mis pole võimalik

Franciscus Assiisist

www.kus.tartu.ee

GLS inspirats10on

Tallinnas

JÜNGERLUS 2.0.

24. - 25.03

Inspireerijad:

Jeff Allen & Phil Trimble
(Littleton, Colorado, USA),

Erki Tamm,
Jonatan Lige,
Einike Pilli.

Foto: Ermo Jürma

Kristlaste üldine preesterlus

■ Peeter Roosimaa, Uue Testamendi õppejõud

EKB Liidu põhikiri, § 14: „Vaimulike teenistusriietuseks on üldlevinud pidulik riietus. Vaimulik võib kasutada vaimulikusärki (sinine, hall, must, valge). Talitustel võib vaimulik kasutada musta või valget pikka kuube. Pastor võib kasutada kristliku sümbolika tumesinist stoolat.”

Aeg-ajalt kuulen väidet, et kõik uuestisündinud kristlased on preestrid ja võivad kohe täita ka preestri ülesandeid. See mõte on ilus, aga kas ka selliselt teostatav?

Preestriteenistuse eeskujuks on vana-testamentlik preesterkond, kelle teenistus oli väga tähendusrikas. See oli suur eesõigus – kuuluda preestrite hulka. Preestrite keskne tegevus oli Jumalale ohvrite toomine. Uues Testamendis kirjeldatakse nüüd selliselt koguduse ülesannet. 1Pt 2:9 on öeldud: „Teie aga olete „valitud sugu, kuninglik preesterkond, püha rahvas, omandarahvas, et te kuulutaksite tema kiidetavust”, kes teid on kutsunud pimedusest oma imelisse valgusse”. Ilm 1:6 on juttu Kristus Jeesusest, „kes meid on teinud kuningriigiks, preestriks Jumalale ja oma Isale”.

Leonhard Goppelt arvates ei taha see sõna siiski väita, et igale ristitule on antud preestri õigused ja funktsioonid. Pigem rõhutab see, et Jumala hoonesse kuulumine (vt 1Pt 2:5) ei tähenda vaikset osalemist, vaid ikka aktiivset tegutsemist. Nad kõik on varustatud ja kohustatud tegema seda, mis muidu oli ette nähtud preestritele, nimelt Jumalat teenima.

Kuid nagu vanateamentlik preestriseadus rõhutab, on see teenistus võimalik üksnes „pühale”, puhtale ja Jumalale üle antud inimesele. Usule kutsutud ja ristitud inimesed aga ongi Jumala teenimiseks „pühitsetud” (1Pt 1:2,15j). Koguduse teenistus on tuua

vaimulikke ohvreid. Need on ohvrid ülekantud tähenduses. See tähendab kogu inimese üleandmist Jumalale, tema Vaimu toimesse. Või nagu Paulus ütleb: „Nüüd, vennad, kutsun ma teid üles Jumala suure halastuse pärast tooma oma ihud Jumalale elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks; see olgu teie mõistlik jumalateenistus” (Rm 12:1).

Elmar Salumaa arvates kuuluvad põhimõtteliselt kõik kristlased, kes selleks ristimises on saanud, vaimulikkus ametit ega ole tarviski, et see tingimata kõigil oleks. Martin Luther on seda vägagi radikaalselt väljendanud, öeldes: „Kes ristimisest on tulnud, see võib kiidelda, et ta on pühitsetud preestriks, piiskopiks ja paavstiks, kuigi igapähele ei sobi säärast ametit pidada”. Ristimises saadakse seega üldise preestriameti osaliseks, kuid see pühitsemine ja ameti ülekandmine ei ole samastatavad.

1Pt 2:9 puhul on tegu küllalt vaba 2Ms 19:6 tsitaadiga. See suunab mõtet vanateamentliku preestrikorralduse juurde. 2Ms 19:6 ütleb Jumal: „Te olete mulle preestrite kuningriigiks ja

pühaks rahvaks.” Piibli 2014 tõlke kohaselt: „Teist saab mulle preestrite kuningriik ja püha rahvas.” Vanas Iisraelis said preestriteks Leevi suguharust Aaroni järglased. Jumal ütles: „Sina aga lase enese ette astuda Iisraeli laste seast oma vend Aaron ja tema pojad, et nad oleksid mulle preestriteks” (2Ms 28:1). Kuid üksnes Aaroni järglaseks olemisest ei piisanud. Vaja oli ka vastavat pühitsust. „Ja preestridki, kes liginevad Issandale, peavad endid pühitsema, et Issand neid ei kohtleks karmilt!” (2Ms 19:22). Ühe tähtsa osana kuulus preestriks pühitsuse hulka ka vastavate seaduste, korralduste ja toimingute selgeks õppimine, et kogu preestriteenistus toimiks vastava korra kohaselt.

Lisaks 1Pt 2:5,9 on kristlaste preestriks olemisest juttu vaid Ilm 1:6; 5:10 ja 20:6. Kui 1Pt 2:9 on öeldud, et te olete „kuninglik preesterkond”, Ilm 1:6 ütleb, et meid on tehtud „preestriks Jumalale”, siis Ilm 20:6 öeldakse nende kohta, kes saavad osa esimesest ülestõusmisest, et nad saavad olema „Jumala ja Kristuse preestrid ning hakkavad valitsema koos temaga kuningatena tuhat aastat” (siin on kasutatud tulevikuaega). Sellega sobivad kokku ka nägemused Ilm 5. peatükis. Ilm 5:10 ülistatakse Talle, et ta on teinud tema poolt lunastatud inimesed „kuningriigiks ja preestriks meie Jumalale”. Ilm 5:11j kirjeldatud Talle austamine näitab selgesti olukorda, kus ta on juba täielikult võimul. Ilmselt võib sellisena mõista Talle aust-

Jumala hoonesse kuulumine
(püha preesterkond)
ei tähenda vaikset
osalemist, vaid ikka
aktiivset tegutsemist.

mist ka salmides 8–10. Selle nägemuse kohaselt on Kristuse taastulek ja ülestõusmine juba toimunud. Nii näitavad nimetatud kirjakohad ühelt poolt, et kristlased on juba Jumalale preestrid, kuid samas saavad nad seda alles olema. Neis ütlustes on näha pinget „juba – veel mitte” olukorra suhtes. Või teisiti öeldes, neil kõigil võib küll olla preestri staatus, kuid selle tõeline rakendumine on veel ees.

Ilmselt pidas seda kõike silmas ka Peetrus, kui ta kirjutas: „...laske ka endid ehitada elavate kividenä vaimulikuks kojaks. Saage pühaks preesterkonnaks, kes toob vaimulikke ohvreid, mis on Jumalale meelepärased Jeesuse Kristuse kaudu” (1Pt 2:5).

Kuid selle salmi tõlkimisega on ka probleeme. Näiteks, kas lauses olevat tegusõna tuleks tõlkida kindlas või käskivas kõneviisis, kas selle tegumood on *meedium* või *passiiv*? Grammatiliselt on need samaväärselt võimalikud. Üldine kontekst soosib ilmselt käskivat kõneviisi. Nii on Piiblis 1968 tõlgitud: „...ja teiegi ehituge üles kui elavad kivid vaimulikuks kojaks ja pühaks preesterkonnaks ohverdama vaimulikke ohvreid, mis on Jumalale meelepärased Jeesuse Kristuse kaudu.” Kui äsjases näites peetakse silmas *meediumi*: ehituge ise, siis Piiblis 1997 arvestatakse *passiiviga*: „...laske endid ehitada”. Kuid ka see on võimalik, et mõeldud ongi korraga mõlemat võimalust: ehituge

—
Eesmärk on saada
Jumala teenimiseks
vajalikul tasemel olevaks
preesterkonnaks. See kõik
ei toimu ühe hetkega, vaid
on terve protsess.
—

ja andke siin ka oma panus – ning laske end üles ehitada.

Veel põhjustab sellest salmist arusaamisel raskusi kreeka keele ja eesti keele erinev lauseehitus. Selle lause võimalikult täpne, aga eesti keele jaoks kohmakas tõlge oleks: **Ja te ise nagu elavad kivid, vaimulik koda, ehituge/ laske end ehitada pühaks preesterkonnaks tooma Jumalale Kristus Jeesuse läbi meelepärased vaimulikke ohvreid.** St ehituge üles preesterkonnaks. Sellel lasub lause rõhk. Loogiline oleks mõelda hoone ehitamisele, selliselt on ka meie Piiblis tõlgitud, kuid siin on juttu just preesterkonnaks ülesehitamisest. Eesmärk on saada Jumala teenimiseks vajalikul tasemel olevaks preesterkonnaks. See kõik ei toimu ühe hetkega, vaid see on terve protsess.

Siin on oluline pidada meeles, et preestritel on vaja täita erinevaid ülesandeid ja ameteid. Selle kohta kirjutab apostel Paulus: „Tema on see, kes on

pannud mõned apostleiks ja mõned prohveteiks ja mõned evangelistideks, mõned karjaseiks ja õpetajaiks, et pühi inimesi valmistada abistamistööle Kristuse ihu ülesehitamiseks” (Ef 4:11j). See on Jumala otsustada, millist konkreetset ametit keegi tema teenistuses täidab. Kindlasti on aga nende ülesannete täitmiseks vajalik vastav kvalifikatsioon, kasvamine Kristuse tundmises ja pühitsuses.

Mõeldes kristlaste üldisele preesterlusele, võib öelda, et iga kristlane kannab endas potentsiaali tegutseda Jumala preestrina, kuid sellesse teenistusse astumine vajab veel Jumala poolt andidega varustamist, samuti inimesepoolset igakülgset ettevalmistust, tööd ja aega.

Siin võib nõustuda Elmar Salumaaga, et mitte igaüks pole võimeline kuulutama ja sakramente jagama, vaid ikkagi vastava ja vajaliku ettevalmistuse omandanud isikud, kes on koguduse poolt selleks valitud. Mandaat ise aga pole koguduse oma, vaid selle on Jumal kogudusele seadnud. Andku Jumal armu, et kõik Jumala lapsed võiksid kasvada ja areneda Jumalast õnnistatud pühaks preesterkonnaks, kes on täiesti varustatud ja valmistunud iga hea töö tarvis (vt 2Tm 3:17). ■

▼ Kirikukoori pidulik vormiriietus lisab jumalateenistusele pühalikkust, aga ei aseta lauljaid veel preestriametisse. Foto: Heldur Kajaste

Radikaalse reformatsiooni kännumurdjate pärand II

■ Andres Saumets, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste peatoimetaja ja Elva baptistikoguduse liige

Martinus Luther ein dyener Jhesu Christi/vnd ein widerwffrichter Chrißlicher lehr.

▲ Martin Lutheri ikonograafiline kujutamine uue pühaku, evangelisti ja prohvetina. Hans Baldung Grieni puulõike aastast 1521. Allikas: <http://catholiccultures.hypotheses.org/1862>.

Reformatsioon (ld uuendamine) on kirikuajalooline liikumine, mis hiliskeskaja kiriklikus õpetuses ja praktikas leiduvate puudujääkide ning pahede vastu suunatuna soovis piibellikult rajatud kiriku uuen-damist, lähtuvalt selle peamisest alusest – Pühakirjast. (Leopold von Ranke) Reformatsioon pole seega: *revolutsioon*, riigipööre, plahvatuslik üleminek vanalt ühiskondlik-poliitiliselt korralt uuele, ajaloolise järjepidevuse ja traditsioonide lõhkumine ega *restitutsioon* ehk kitsamas mõistes algkristluse või piibelliku õpetuse taastamine selle ajaloolises kujus.

Reformaatoritena mõistetakse neid

Varajast reformatsiooni võib iseloomustada ka jutlustamis- või lugemisliikumisenä.

teoloogilisi peasatäitjaid, kes selle protsessi sisse juhatsid. Oma aktiivse osaluse, jutluste ja publitsistika abil kujundasid nad asjakäiku nii, et tulemuseks oli paavstivõimu alla koon-dunud kristlaskonna kiriklik-institut-sioonilise ühtsuse lagunemine ning oma usutunnistuste, riituste ja kiriku-kordadega *iseseisvate* evangeelsete ki-rikute ning usukogukondade teke. Sel-line tulemus ei vastanud sugugi algele kavatsusele, *uuendada* olemasolevat kirikut *tervikuna*, lähtuvalt Pühakir-ja mõõdupuust. Kuna reformaatorite kõrge nõudmine – anda hinnanguid kirikliku õpetuse ja praktika kohta üksnes piibellikult – oli ellu viidav *üksnes* neis linnades ja territooriumi-tel, mis reformatsiooniga ühinesid või kus võimud reformatsiooni n-ö läbi surusid, oli nende algne üldkiriklik eesmärk peatselt karile jooksnud.

Reformatsioon, linna- või maako-gukondades, vürstide või rüütlite ter-ritooriumitel, ei olnud siiski üksnes reformaatorite teene. Sotsiaalsete ja ühiskondlike jõudude omavaheline seotus ning nende ühine suunavõtt re-formatoorse teoloogia keskele sisule määratles konkreetse reformatsioo-niprotsessi ajendi, kulgemise ja kuju. See, et vastavalt oma poliitilisele või-mupädevusele oli ilmalikel või vaimu-likel maavürstidel *territoriaalsel* ta-sandil ja linnavõimudel *kommunaalsel* tasandil ühtlasi otsustav roll reforma-toorse protsessi käivitamisel või selle takistamisel, on „saksa rahvuse Pühas Rooma riigis“ reformatsiooniloo üks olulisi aspekte.

Kuigi reformatsiooniprotsessid võisid vormilt ja sisult olla üsnagi eri-ilmelised, oli nende kulgemises siiski oluline tähendus just reformaatoritel. Sest enamasti algasid kohalikud ja

piirkondlikud usupuhastused refor-matoorselt meelestatud vaimulike te-gevusega, mida toetas jutlustatud või trükitud sõna. Varajast reformatsiooni võib seega iseloomustada ka *jutlusta-mis-* või *lugemisliikumisenä*. Jutlused levisid *lendlehtede* kujul, äratades elavat huvi linna- ja ka maapiirkonna lugemisvõimelises või siis haritud va-hendajate juhendatavas elanikkonnas. Lendlehtede lugejatest said ise autorid, kes uuendust taotlevat sõnumit edasi kandsid. Umbes 1520. aasta paiku tek-kis *reformatoorne avalikkus*, mis rea-geeris elavalt kõikide loetavate uudiste peale ja esmakordselt ajaloos mõjutas sel määral mõõtuandva tegurina ot-suste käiku. Kuigi valdavalt kuulusid lendlehtede autorid vaimulikku sei-susesse, osales protsessis ka arvukalt il-mikuid, koguni naisi.

Selle publitsistliku stsenaariumi keskne tegelane – subjekt ehk iseseisev autor, ja objekt ehk avaliku huvi keskne teema – oli Martin Luther Wittenber-gist. Tõsiasi, et Luther kerjusemunga ja ülikooli professorina kuulus keskaja auväärsimate institutsioonide rida-desse ning neid omamoodi ka kehas-tas, oli peamine eeldus tähelepanule, mida ta leidis, ja reputatsioonile, mis talle osaks sai.

Sellist avalikku huvi ja kajastamist kirjasõnas ja pildis (gravüürid, maa-lid) pole peale Lutheri ilmselt pälvi-nud ükski teine Saksa ajaloo tegelane. Keegi enne teda polnud avalikkusele mõjunud niivõrd polariseerunult – kas lootuse kandja või demoniseeritud isi-kuna. Ja ühelegi ketserile enne Lutherit pole kiriklik ja riiklik hukkamõistmine mõjunud sedavõrd populaarsust suu-rendavalt ning kasvatanud avalikkuse huvi tema sõnumi vastu. Trükikunst tegi Lutherist n-ö ajaloo esimese mee-

diatähe, trükimeedia võimaldas ühtlasi seda, et tema sõnumi autentne sisu levis ja leidis kiiresti toetajaid. Üleüldist elevust, mida Luther põhjustas, ei saa lahutada kirglikkusest asja vastu, mille eest ta võitles – Kristuse evangeelium ja inimest Jumala ees õigekstegev usk.

Luther on *primus inter reformatores*. Kõik temaga samal ajal ja ka pärast teda tegutsenud reformaatorid on vahetult või kaudselt saanud Lutherilt olulisi impulsse, mida nad siis sageli suure iseseisvusega edasi arendasid, viies osa neist seetõttu ka Lutheriga vastuollu.

Irooniaga pooleks võiks öelda, et oma teoloogilises mõtlemises ja sellest tulenevas kirikukriitikas oli just Luther kõige enam rooma-katoliku kiriku toonaseid valupunkte tabanud *radikaalseim teoloog*. Ilma tema põhimõttekindla radikaalsusega poleks ükski radikaalne reformaator avalikuse ees mõjule pääsenud ja enamik poleks neile omast radikaalsust ilmselt avastanudki.

Reformatsiooni ajalooline tähendus on suunatud ettekujutusele Jumala õndsusloolisest sekkumisest oma kiriku ajaloosse, mida mõistetakse fundamentaalse muutumisprotsessina. 1518. aastal tõi Luther: „Kirik vajab reformatsiooni. See ei ole siiski üksiku paavsti asi, samuti mitte paljude kardinalide asi..., vaid kogu maailma, tegelikult üksnes Jumala asi. Selle reformatsiooni aega teab aga vaid see, kes on ajad loonud.” Selle reformatioootust kandsid Luther ja nn reformaatorne liikumine, lähtuvalt peatselt saabuva ajaloo lõpu teadvusest. Puhta evangeeliumi taastamine ja eksegeetiliselt saadud arusaam lõpuaegsest ilmutusest, mis paljastab paavstliku antikristuse, näis olevat viimne kutse meeleeparandusele. Apokalüptilised ootused ja spekulatsioonid mängisid olulist rolli ka reformatsiooni peatselt radikaliseerumisel.

Ent peatugem veel põgusalt *reformaatorite* juures. Nende sotsiaalariduslikus profiilis on huvitavaid seaduspärasusi. Nad olid tavaliselt linnakodaniku päritoluga, kuuludes sel moel ajastu kõige dünaamilise-

masse sotsiaalsesse rühma. Nende mentaliteet ja sotsiaalsed ning kiriklikud elukogemused pärinesid linnakeskkonnast. Aadlikud ja talupojad ei mänginud reformaatorite sotsiaalse taimelavana mingit rolli. Reformaatorite isad olid tavaliselt jõukad käsitöölised ja ülespoole trügivad ettevõtjad. Avaramad karjäärivõimalused, mida pakkus kõrgem haridus, motiveerisid reformaatorite perekondi rahastama pikkade aastate vältel oma poegade haridusteed. Võrreldes oma kaasaja linnavaimulike haridustasemega, olid reformaatorid omandanud keskmisest kõrgema kvalifikatsiooni. Sest enamik neist, sealhulgas ka nn radikaalsed reformaatorid, olid õppinud ülikoolis ja saanud pärast kaunite kunstide õpingute lõpetamist *magister artium*'i kraadi. Mõned reformaatoritest olid õpinguid jätkanud või koguni kraadi

formaatorite hariduslugusid juba enne kokkupuutumist Lutheri isiku ja tööga, ajendades neid tegelema piibellike kirjadega algteksti vahendusel.

Isiklik ja raamatute vahendusel kokkupuude Lutheri teoloogilise tööga, eriti tegelemine Lutheri varajaste piiblikommentaaridega, oli enamikule reformaatoritest põhjapanev, vaimne ja eksistentsiaalne elamus. Lutherilt saadud impulsside kaudu said neist enneolematu intensiivsusega Piibli lugejad ja tõlgendajad. Piibel sai neile kõige aktuaalsemaks, erutavamaks ja elavamaks raamatuks, milles Jumal *praegu* inimestele kõneleb. Omaenese eksistentsi põhjendamine üksnes Pühakirjale toetudes ja soov määratleda kiriku olemust ja seisundit üksnes sõnast lähtuvalt, muutis reformatsiooni liikumisega ühinemise ühtlasi nende isiklikuks elupöördeks. ■

kaitsnud teoloogide või juristide juures. Samuti ei olnud reformaatorite seas harulduseks teoloogiadoktori kraad, mis võimaldas neil hiljem taotleda mainekamat linnajutlustaja kohta või professuuri ülikoolis. Humanismi mõjul toimunud pöördumine ladina, kreeka ja ka heebrea keele õpingute juurde mõjutas sügavalt pea kõigi re-

▲ Ajastu kolm tarka, Luther, Zwingli ja Calvin, viivad Jeesuslapsel kingituse: reformatsiooni keerukat kompleksust iseloomustava reformatsioonipusle. Allikas: <http://www.ekir.de/service/drei-koenige-drei-reformatoren-19638.php>.

Järgneb märtsi Teekäijas

Piibel sai kõige aktuaalsemaks, erutavamaks ja elavamaks raamatuks, milles Jumal praegu inimestele kõneleb.

Vastab

KARITA KIBUSPUU

Foto: Meego Rimmel

Mu lapsed on jõudnud varateismekikka ja kõik, mida ma soovin on, et ma ise oleksin teismeline, ehk siis ei peaks tegelema nende kasvatamisega. Soovitusi?

Teemapüstitusest ei selgu, mis täpsemalt muret teeb. Nii on keeruline konkreetseid soovitusi jagada.

Esmalt kutsuksin lapsevanemat endasse vaatama ja võimalikult täpselt sõnastama, mis on see, mis talle lastega seoses muret valmistab ning mille eest ta igatseb põgeneda.

Seejärel julgustaksin oma mõtteid tundeid kaaslapsevanemaga jagama (igal lapsel on nii ema kui isa, seda ka

siis, kui nendega enam koos ei ela). Kui see aga võimalik pole – näiteks on kaasvanem juba igavikus – tasub nõu pidada spetsialistiga, nt psühholoogi, terapeudi või sotsiaalpedagoogiga.

Loomulikult võib ka tutvusringis või koguduses jagada oma muret mõne sümpaatse vanemaga, kellel on samavannuse lapse kasvatamise kogemus. Samas peab neilt nõuküsimisega olema ettevaatlik, sest probleemid võivad olla küll sarnased, kuid lapsed ja asjaolud on sageli väga erinevad.

Tasub teada ka seda, et igasugune käitumine kannab endas mingit sõnumit. Üheks teismee märksõnaks on

keeruliste ja vastuoluliste emotsioonide kogemine, seoses arenguliste muutustega.

Tihti pole teismelised võimelised, nendes valitseva emotsionaalse ja hormonaalse segaduse tõttu, oma muresid verbaalselt (tasakaalukalt) sõnastama ning elavad need selle asemel välja. Ka probleemne käitumine kannab endas konkreetset sõnumit (tihti sisaldab see appikarjet). Nii on vanematel väga oluline enne hukka- või kohtumõistmist proovida oma last lihtsalt mõista. ■

Kui teil on küsimusi, millele soovite samamoodi vastust, siis saatke need julgelt aadressile nouanne@teek.ee ja need saavad omakorda juba jumalakartlikele psühholoogidele edasi saadetud – ehk isegi järgmises Teekäija numbris vastatud!

Nokia on ühtsuses ■ Erki Tamm, EKB Liidu president

Eesti Nokia otsingutega on tegeldud aastakümneid. Paljud väliskülalised nimetavad Eesti uskkondade omavahelist osadust unikaalseks. Üks selle tunnistus oli 3.–4. veebruaril Ida-Virumaal toimunud konverents.

Muidugi saab lugeja küsida, mis võib küll Kiviõlist head tulla? Kuid just selle väheneva rahvaarvuga tööstuslinna vabakoguduse pastor Allan Lilleorg kutsus koos Kohtla-Järve Jumala Sõna koguduse pastori Oleg Proniniga 8 aastat tagasi kristlased kokku. 40 inimesega alanud initsiatiiv kogus tänavu Jõhvi kontserdimajja 700 inimest. Korraldajate soov on olnud tuua erineva konfessionaalse taustaga kristlased ühiselt Jumalat ülistama, palvetama ja laskma Jumala sõnal uut nägemust tuua.

Läbi nende aastate on üheks külalisjutlustajaks olnud Vene Nelipühi Kiriku peapiiskopi asetäitja ja Pihkva kiriku vanempastor Nikolai Zalutski. Venna juured on juba teist põlve neli-

pühiliikumises, mida nõukogude ajal julmalt taga kiusati.

Teisalt on konverents Eesti rahvuslikus lõimumisprotsessis ainulaadne. Kuigi 65–70% osalejaist on venekeelsed, kogetakse Jumala rahva ühtsust. Oleviste ülistuskoor laulab nii eesti kui vene keeles ja Pihkva nelipühi kiriku muusikud juhivad ülistust sulaselges eesti keeles.

Sellisel üksteist tunnustades pole hirmu ära lahustuda või kaotada identiteeti. Vastupidi, Jumal liidab oma rahvast endaga veel tugevamalt ja ilmutab oma armastust. Kodukogudusse tagasi jõudes ollakse inspireeritud seda kõike jagama teiste Jumala laste ja veel kaugelolijatega. See on Jeesuse soov, „et nad oleksid üks” (Jh 17:11,21j). ■

Foto: Valentina Shestero

Baptistiline vaatenurk kogudusele

■ Toivo Pilli, Tartu Salemi koguduse pastor

Jeesus ütleb: „Kus kaks või kolm on minu nimel koos, seal olen mina nende keskel” (Mt 18:20).

Kristlik kirik on veendunud, et Kristuse sõna ja kohalolek loovad koguduse. Ilma Jeesuse Kristusega ei ole kogudust. Kogudus pole lihtsalt samavaatelistel inimestel selts, vaid Jeesuse kutse peale tema ümber koondunute hulk, kes tunnistavad: Jeesus on Issand!

Kristuse kohalolek osaduses

Agas kuidas on Kristus kohal? Vabakoguduslikus-baptistlikus mõttes on Kristus kohal temasse uskujate ja teda järgivate jüngrite suhetes. „Kus kaks või kolm on koos, seal olen ma nende keskel,” kinnitas Jeesus.

Kristuse kohalolekut ei vahenda piiskop ega õigesti toimetatud sakramendid. Need küll võivad sellist vahendavat rolli täita, kuid ei ole selleks vältimatult vajalikud. Praktiseeritud osadus loob ruumi Kristuse kohalolekuks.

Hierarhilisemates kirikutes kohtame teistsugust lähenemist. Seal viidatakse sageli teisele kirjakohtale. Jeesus ütleb Peetrusele, pärast seda, kui too on tunnistanud, et Jeesus on Messias: „Sina oled Peetrus ja sellele kaljule ma ehitan oma koguduse” (Mt 16:18).

Vabakiriklik tõlgendus usub siiski, et Jeesus ei ehita oma kogudust mitte Peetrusele. Jeesus ise on ju nurgakivi ja teist alust ei saa keegi rajada. Pigem tähendavad Jeesuse sõnad, et tema kogudus saab oma tugevuse ja kasvujõu jüngrite ühisest tunnistusest, et Jeesus on Issand. See tunnistus on alati usukogukonna tunnistus, mitte ainult individuaalne avaldus.

Nimetan sellist Kristuse valitsust, osaduse tähtsust ja usukogukonna konteksti rõhutavat vaatenurka baptistiliseks mudeliks. Sõna „baptistiline” viitab siin mitte ainult baptistidele kui usukonnale, vaid kõigile neile, kes rõhutavad ristimist uskuja enda tunnistuse peale ja jaatavad kongregatsionalistlikku koguduseks olemise viisi.

Baptistilise mudeli elujõud

Kirjeldatud mudelil on tänapäeva maailmas palju eeliseid. Mitmed märgid näitavad, et inimeste usaldus institutsionaalsete struktuuride vastu on kahanenud. Osaduskondlikud usuvormid kõnetavad rohkem.

Horvaatia nelipühikiriku taustaga teoloog Miroslav Volf on öelnud: „Ilmselt ei loobu episkopaalsed kirikud oma hierarhilistest struktuuridest, kuid nemadki põimivad vabakiriklike elemente oma teoloogiasse ja praktikas.” Volf on veendunud, et vabakirikud on tuleviku kirikud.

On iseküsimus, kas vabakoguduste usklikud, kaasa arvatud baptistid, ka ise oma koguduseks olemise viisi üle heameelt tunnevad ja selle väärtust mõistavad? Või püüavad nad kopeerida suuremaid ja vanemaid? On tõsi, et mõnikord on lihtsam teha välise autoriteedi juhiste järgi, kui asju läbi rääkida ja Kristuse tahtega kooskõla otsida vendade-õdede seltsis.

Kuid just seal, kus kogudus nähtavalt koguneb, kus suheldakse ja üksteist toetatakse, kus oma konarusi ületatakse, meelt parandatakse ja jälle Kristuse meelt otsitakse, just seal ilmneb Kristuse valitsus ja kohalolek: armu ja andestuse kogemus, Kristuse sarnasusse kasvamine. Seal saab uut jõudu misjonitahe, seal teenitakse üksteist praktiliselt ja austatakse Jumalat uuendatud rõõmuga.

Vertikaalne ja horisontaalne mõõde

Mõlemat on vabakiriklikuks ehk baptistiliseks koguduseks olemiseks tarvis: Kristust vendade ja õdede keskel ning jüngrite omavahelist suhet. Vertikaali ja horisontaali, mis annab kogudusele ristikujuvise kuvandi – muudab koguduse ristikoguduseks.

16. sajandi anabaptistid rõhutasid kogudusse kuuluvate usklikte pühendumist üksteisele: abistavat hoiakut, valmidust üksteise eest kannatada,

Foto: Ermo Jürma

Kogudus ei otsi enamuse valitsust, vaid Kristuse valitsust ja Kristuse meelt!

aga ka üksteist armastava meelsusega suunata ja manitseda. Ei ole õige „käsi puhtaks pesta” ja individualistlikult õlgu kehitada – ah, pole minu asi! Tänapäeva baptistid, või kui soovite, vabakogudused, kuuluvad samasse vaimuvoolu.

Teisalt aga peame uuesti teadvustama seda, kui tähtis on koguduse jaoks Kristuse-kesksus. Oleme mõnikord nii harjunud kirjeldama oma koguduseks olemise viisi demokraatia keeles, et unustame peamise. Kogudus ei otsi enamuse valitsust, vaid Kristuse valitsust ja Kristuse meelt! Ja seda tuleb teha üheskoos. Sellepärast on palveringid, kodugrupid, seminarid, ja kahtlemata ka koguduse jumalateenistused, kus kokku tullakse Jumalat austama, ja pärast ehk kohvitassi juures vesteldakse, nii olulised.

Kui Kristus on kohal seal, kus kaks või kolm on koos ühel meelel tema nimel, siis ei ole see tõdemus ja kogemus mitte esmajoones dogmaatiline. See on seotud usalduse, iseloomu ja suhetega. Järelikult – koguduse peamiseks väljakutseks pole mitte õpetuslik puhtus, vaid Suure Armastusekäsu nähtavaks elamine. Suhete ja südame puhtus.

Jeesus ütles: „Sellest tunnevad kõik, et te olete minu jüngrid, kui te üks-teist armastate” (Jh 13:35). See pole vaid käitumuslik-emotsionaalne, veel vähem sentimentaalne väide, vaid puudutab koguduse olemust. Keeruliselt öeldes: see on eklesioloogiline väide. Niisugune on kutsutud olema kogudus, mille keskmes on Kristus.

Aga mida mõelda teistest?

Baptistiline kogudus ei ole teisi välis-
tav kogudus. Isegi kui arvame, et ole-
me Jeesusega koos samas paadis, ütleb
Uus Testament, et „ka teisi paate oli
temaga”. (Mk 4:36) Me oleme kaheti-
ses protsessis: me mõistame ja väärtus-

tame endale omast viisi olla kogudus,
kuid tunnustame teiste koguduste viisi
järgida Jeesust nende teekonnal.

Kristuse ihu ühtsus ei ole ühetao-
lisus. „Kui kogu ihu oleks silm, kuhu
jääks siis kuulmine? ... Kui kõik olek-
sid üks liige, kuhu jääks siis ihu?” (1Kr
12:17,19). Jumal on nii mitmekesine,
loov ja rikas oma olemuses, et teda
ei saa austada ega teenida ainult üht-
moodi.

Kristuse koguduse valmisolek –
näha tõelist Kristuse kirikut ka teistes
traditsioonides ja uskkondades – on
üks olulisi koguduseks ehk kirikuks
olemise tunnuseid. Ei saa olla kirik
ilma oikumeenilise teadlikkuse ja val-
misolekuta.

Miroslav Volf on öelnud veel: „Et
hoida oma kuulekust Kristusele puh-
tana, peame olema tugevamalt pü-
hendunud kristlike kirikute multikul-
tuursele kogukonnale. Peame nägema
iseennast ja oma arusaama Jumala tu-
levikust teistesse kirikutesse kuuluvate
kristlaste silmadega.”

Need teised kristlased aitavad meid

tunnistavate baptistiliste koguduste
elujõud ja energia.

Tõeline kogudus alles võtab kuju

Jumal kasvatab ja arendab oma kogu-
dust. Elusad organismid ei püsi paigal.
Varased inglise baptistid olid veendu-
nud, et Jumalal on veel rohkem valgust
ja tarkust, mida ta tahab ilmutada...

Tulevikku suunatus on vabakogu-
duste identiteedi oluline tunnusjoon.
Me ei leia iseennast lihtsalt minevi-
kust otsides, kuigi vabakogudused on
alati tahtnud järgida algristikoguduse
eeskuju. Kuid samas suunavad just
algkogudustest kõnelevad piibliteks-
tid meid tulevikku, sinna, kuhu Jumal
oma rahvast juhatab.

Minevikku vaadates oleme alati
silmitsi küsimusega: Jumal, kuhu sa
tahad meid juhtida? Ja nii vaatame
alati ettepoole. Teisisõnu ja pisut pa-
radoksaalselt: mineviku väärtusi saab
avastada ainult tulevikku vaadates!

Inglise baptisti teoloog Nigel G.
Wright on öelnud: „Keegi ei saa väita,
et ta on tõeline kirik, sest tõeline kirik
võtab kuju alles tulevikus!” Ja ta jätkab:
„Kui me vaatame kiriku tähendust ot-
sides minevikku, siis on tulemuseks
vaidlused. Kui me vaatame tulevikku,
siis ühendame oma jõud, et töötada
tõelise kiriku lähemale toomise nimel.”
Olgu need sõnad prohvetlikud.

Lõpetuseks

Tasub vaadata lähemalt oma kogodus-
liku traditsiooni lugu, et taas leida ja
praktiseerida selle väärtusi.

Hiljuti oli ajakirjanduses juttu
mehest, kes Filipiinidel leidis tohu-
tu suure, 34kilose pärli. Ta pani selle
oma voodi alla, sest sealses kultuuris
arvatakse, et pärlid toovad õnne. Ta ei
teadnud, et tegemist on haruldusega,
mis rahasse arvestatult maksab umbes
100 miljonit dollarit. Ta unustas pärli
aastate pikku, kuigi magas igal öösel
selle peal. Ta polnud teadlik võimalus-
test ega väärtusest, mida pärl tegeli-
kult evis.

Tasub taas ärgata ja märgata, et osa-
duskondlik kogudusemudel, mis otsib
Jeesuse Kristuse meelt ja tema valit-
sust, on tohutu aare! See on kasvavalt
täendusrikas ka tänasel postmodern-
sel, killustunud, kuid siiski ühtsuse
kogemust otsival ajastul. Otsige pärl
voodi alt välja! ■

▲ Kristuse surma mälestuslaua osadus EKB
Liidu aastakonverentsil 2016. Foto: Aris Sepp

Koguduse peamiseks
väljakutseks pole mitte
õpetuslik puhtus, vaid
Suure Armastusekäsu
nähtavaks elamine.

tähele panna, ega järsku meile omase
kogodusliku kultuuri hääle ole summu-
tanud Jeesuse Kristuse häält. Kristus
on täielikult kohal kõigis kirikutes, kes
teda Issandaks tunnistavad.

Meie eesmärgiks ei saa olla kiri-
kutevahelise võistluse korraldamine
teemal „Kes on parem?” Meie eesmär-
giks on Kristuselt ja teistelt kirikutelt
õppides taasavastada oma usku julgelt

Kuhu lähed, MAARJAMAA, võrgustikumaailmas?

■ Meego Remmel, 3D koguduse koolituspastor

Eesti Kirikute Nõukogu üllitatud kogumik *Kuhu lähed, Maarjamaa?* väärrib lugemist ja mõtestamist. *Teekäija* pakubki vastavaks mõttevahetuseks ruumi. Siinkohal lisan mõned mõtted antud raamatu juurde. Puudutan koguduseksolemist võrguühiskonnas ja selle missioloogilist perspektiivi.

Mida tähendab hüpermodernne võrguajastu ja globaalne ühiskonnaelu?

Maaailm elab tormiliste muutuste ajastul. Globaalsed arengud esitavad ka lokaalseid väljakutseid. Internet võrgustab kõike ja kõiki. Aegruumist sõltumata võidakse olla omavahel momentaanses ja lakkamatus püsiühenduses. Võrguühiskond on uue sotsiaalse struktuuriga ühiskond, mis on kujunenud, toetudes mikroelektroonikal põhinevatele kommunikatsioonitehnoloogiatele.

Võrguühiskonnas rakenduvad aina uuenevad, hüpermodernsed tehnoloogilised lahendused. Gilles Lipovetsky nimetab hüpermodernseks ajastut, mida iseloomustab ühtaegu liikuvus, voolavus ja paindlikkus ning ebakindlus, tasakaalutus, pinget ja ärevus. Info ja seda kandvad dünaamilised võrgustikud on muutuvad suurused. Staatilised struktuurid ja traditsioonid mõjuvad ebausutavalt. Kuna kõik muutub tohutu kiirusega, tekivad inimestel pidevalt uuenevas maailmas toimetulekuraskused. Ühes maailmajaos juhtuv puudutab koheselt arenguid teis(t) eski. Riskid, mis varem olid lokaalsed, on nüüd nii globaalsed kui lokaalsed – n-ö globaalsed.

Nüüdisaja võrguühiskonna uuri- ja Manuel Castells leiab, et üleilmse võrgustumises võtavad mitte-hierarhilised võrgustikud hierarhilised võimupüramiidid oma meeleva. Sotsiaalmeedia globaalse leviku lainetel ületavad (nii hea- kui kuritegevuslikud) võrgustikud riiklikke võimupiire

ja -struktuure. Samuel Huntingtoni *Tsivilisatsioonide kokkupõrge ja maailmakorra ümberkujundamine* on „uus reaalsus“, mida kuvatakse lakkamatus uudisvoos igaihe kodukindluse ekraaniakendele. Globaliseerumine on globaliseerunud.

Kellel on kõrv kuulda, mida Vaim kogudustele ütleb?

Täna Jeesust Issandana tunnistav ja järgiv kristlaskond on kutsutud ja läkitatud lõimima koguduste võrgustikku, kus ollakse koostöös mitte maailma vaimus, vaid Jumala Vaimus kuuldavate sõnumite järgi. „Kellel kõrv on, see kuulgu, mida Vaim ütleb kogudustele,“ kinnitas Jeesus.

Ühiskonnas levib samas institutsiooniline skeptitsism. See on teatud laadi kahtlev-kahtlustav hoiak riigi, kiriku jt ametlik-organisatsiooniliste struktuuride suhtes. Taoline umbusklikkuse kasvutendents on nähtav ka läbi aastakümnete *Elust, usust ja usuelust* tehtud religioonisotsioloogiliste uuringutulemuste võrdluses. Üleilmsed ja paneuroopalised monitoringud eri institutsioonide usaldusväärsusest näitavad, et inimeste usaldus kiriku kui institutsiooni suhtes kasvas ülemaailmse finantsmajandusliku kriisi perioodil. Teatavasti aitasid siis paljud kogudused ootamatult töötuks ja/või võlakoori alla jäänud inimestel oma elumuredega praktiliselt toime tulla. Kriisi järellainetuse vaibumisel ja heaolu edenemisel on kiriku kui institutsiooni usaldusvärsus aga taas langusele pöördunud.

Sarnast tendentsi võib täheldada suhtumises teistesegi institutsioonidesse, ent kirikuga võrreldes märgatavalt vähesemal määral. Üheks põhjuseks võib olla tõik, et Eesti riik ja riiklikud teenused on võrguühiskonnas teisenenud paljuskki e-riigiks ja e-riigiteenuste võrgustikuks. See vähendab, võrreldes omaaegse riigi-

Foto: Enn Veevo

korraldusega, bürokraatia hulka ja tavainimese seisukohalt bürokraatiale kulutatavat aega. Kodanik saab oma riigiga suhelda kodust. Riiklik elanike- ja äriregister või maksu- ja tolliamet ning mis tahes muud eluks vajalikud ametkonnad jõuavad inimesele koju kätte. Skeptilisus poliitikute ja parteide ning nendevaheliste ideoloogiliste mängude suhtes ei tähenda automaatselt umbusaldust riigi kui niisuguse või konkreetsete riigiametite suhtes.

Sotsiaalvõrgustikes loodav massi-enesekommunikatsioon tekitab suuremat avatust, samas on veebimaailmas kõik jälgitav ja jälgijättev.

Meie küsimus on, kas ja kuivõrd seostab inimene võrguühiskonnas kirikut ja selle missiooni (*missio dei*) ideoloogiliste institutsioonidega ning kuivõrd vahetu Jumala- ja inimnäolise (*imago dei*) kogukonnaga? „Uskuda tuleb esmajoones ikka Jumalasse, mitte kirikusse,“ kinnitas Lea Altnur-

mele üks usutletutest oma ususuhet. Nii hakkabki „oma usk” eristuma nn „kiriku usust”. Taolise „omausulise” veendumustes võivad aga seguneda väga erinevad praktikad, uskumused ja otsingud. Kirikuvõõrana toetatakse pigem nn „asenduskristlust” ehk hoiakut, et keegi peab ju kõigile tähtsad jõulukiriku või kalmistupüha teenistused ka ära pidama (rääkimata vabariigi aastapäevaks või presidendi tööle õnnistuse palumisest).

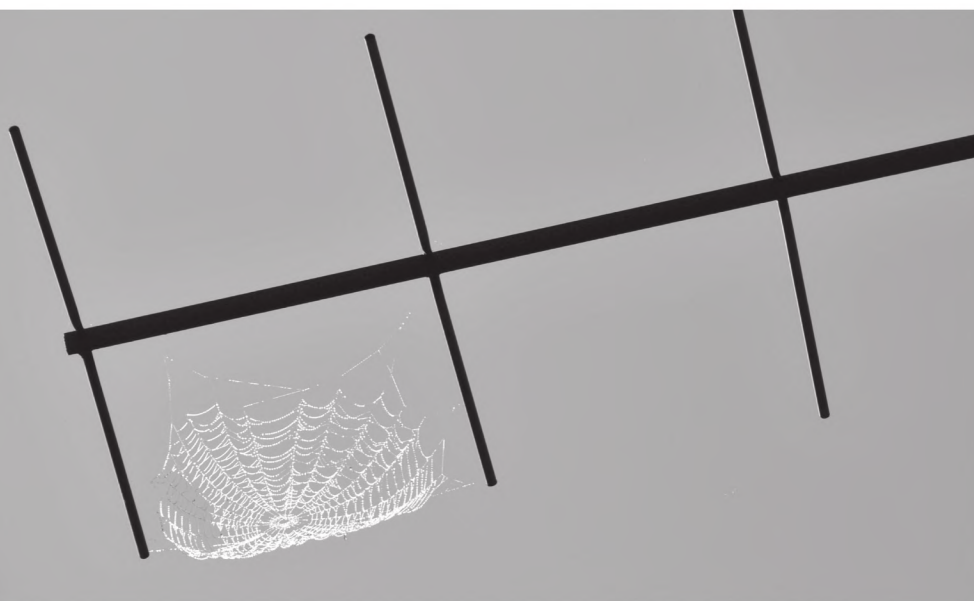
ne võrgustikulaadsetesse kogukondadesse, mitte hierarhiliselt ülesehitatud organisatsioonidesse. Massi-enesekommunikatsiooni ja personaalsemate suhtlusringide võrgustikud osutuvad tähtsamaks massikommunikatsioonini ja massikogunemiste hierarhiast. E-riigiga harjunud kodanikkond näeb ametkondi rohkem inimestele ja nende vajadustele vastutulelikult organiseeritud teenuste võrgustikuna. Usukogukondadest otsitakse ja leitakse aga identiteeti. Usulised otsin-

Sotsiaalvõrgustikes loodav massi-enesekommunikatsioon tekitab suuremat avatust, tõsi, teades, et veebimaailmas on kõik jälgitav ja jälgijättev. Virtuaalmaailmas ei armastata ja võrguühiskonnas ei usaldata suletud süsteeme, ühesuunalist suhtlemist, ideoloogiliselt orienteeritud kommunikatsiooni, võimu koondumist, hierarhiliselt ülesehitatud institutsioone. Nii tekivad inimestele ja nende elulistele vajadustele lähemal asuvate kohalike koguduste ja nendevaheliste võrgustike jaoks sootuks uutlaadi võimalused. Kogudused, kes on valmis muutuma „puutetundlikumaks” (reaalselt, virtuaalselt), kujunevad inimestele väärtuslikumaks ja „tegelikumaks”. Jüngerlikult õppiva elulaadi iseloomustajaks saab suurem avatus suhetele ja suhtlemisele ning võimalus personaalseks ja kogukondlikuks eneseväljenduseks. Nii kasvab ka koguduslike väikegruppide ja missionaalsete kogukondade ning neid paindlikult lõimivate (ja sotsiaalmee- dia vahendusel toetatud) võrgustike kaasahaaravus.

Niisiis?

Usukogukondade ja neid ühendavate võrgustike jaoks on hüpermodernses võrguühiskonnas väga eluline ja oluline koht. Elektroonilisi kommunikatsioonivahendeid kasutavad inimesed ja kogukonnad otsivad vaimueluliselt veenvaid praktikaid ja spirituaalset identiteeti. Jeesust järgivate kogudustena saame siin näidata parimat eeskuju, armastades oma ligimest või kauge võõramaalase nagi ligi-meile-inimest nagu iseennast ning kehastades Jeesuse antud üleilmset visiooni minna ja aidata kõigil rahvastel teda tundma ja järgima õppida. „Sellest tunnevad kõik,” ütles Jeesus, „et te olete minu jüngrid, kui te üksteist armastate.” ■

„Puutetundlikumaks” (reaalselt, virtuaalselt) kujunevad kogudused muutuvad inimestele väärtuslikumaks ja „tegelikumaks”.

▲ Hüpermodernsel ajastul kohtuvad iidne ja uudne võrgumaailm.
Foto: Heldur Kajaste

Kus otsitakse, seal leitakse?

Institutsionaalse religioossusega seostavate inimeste (näiteks luteri kiriku liikmeskonna) arv kahaneb. Samas kasvab end usuga seostavate inimeste hulk. Suurenev osa eestimaalasi tunnistab ennast aga pigem otsijaks. Neid kõnetab ja defineerib mitte niivõrd religioon, kuivõrd spiritualiteet. Usklikolemine ei seostu nende jaoks tingimata mõne kiriku või kogudusega. Otsitakse eksistentsiaalsete küsimuste vastuseid, mida ei arvata leidvat religioossetest institutsioonidest. Institutsionaalsest religioossusest võetakse omaks mitte „kogu süsteem”, vaid sobivam osa sellest. Nii on personaalse spirituaalsuse „otsijail” usust eklektilisem ettekujutus kui end kollektiivselt religioossena „leidnutel”.

Üldiselt on üha eelistatum kuulumi-

gud saavadki identiteediotsinguteks. Globaliseerumise ja individualiseerumisega kaasnevad enneolematud identiteediprobleemid. Enesemääratlus endistel alustel on raskendatud. Kultuuride, rahvuste, religioonide ja kogukondliku ühtekuuluvuse piirid ei asu enam seal, kus varem. Individualiseerumine on seadnud kahtluse alla ja nõrgendanud ka kriteeriume, mille alusel kujunes „meie” minevikus, ühtekuuluvustunnet. Killustunud ühiskond hajutab ka isiksuse terviklikkust. See seletab ja põhjendab, miks hakkab võrguühiskonnas vastureaktsioonina individualiseerumisele ja selle tekitatud eraldustundele usueluline huvi ja tähtsus uuesti suurenema. Kogukondlik enesemääratlus pakub inimestele kuuluvustunnet ja seeläbi ka isikliku eluloo tähenduslikkust.

In memoriam

PEETER SULA

4.12.1951 – 2.2.2017

Peeter Sula sündis Elvas pere kolmanda lapsena. Tal olid vend Andres ning õed Valve ja Ester. Kahjuks pidid nad kasvama üles ilma isata.

Peeter käis Hellenurme algkoolis ja Palupera 8-klassilises koolis. Aastal 1967 siirdus ta õppima Tallinna 6. Kutsekeskkooli elektrikuri alale. Peale kooli lõpetamist tuli minna Nõukogude armeesse.

Peeter abiellus Elma Preemelgia 1977. aastal. Peres sündisid viis last – Peedu, Priidu, Elmerita, Evelin ja Piret. Peeter Sula on olnud nõutud töömees mitmetes ametites. Ta on töötanud autojuhina Elva ja Otepää Kooperatiivis; bussijuhi ja värvamehaanikuna Tartu bussipargis; möldri ja mehaanikuna Hellenurme rohuja-huveskis; lukksepana, akulaadijana, keevitajana ja ehitajana Hellenurme kolhoosis; aastatel 1994–2000 tööõpetuse õpetajana Palupera Põhikoolis.

Tallinna õpingute ajal hakkas Peeter käima Oleviste koguduses. Ta ristiti koos abikaasaga 6. augustil 1989. a ja nad liitusid Elva Baptistikogudusega. Nad olid perekonna tuttava ja pastori Toivo Pilli jaoks esimesed ristitavad.

Elvas võttis Peeter aktiivselt osa kogudusetööst. Ta laulis kooris, jutlustas, oli juhatuse liige, juhtis entusiastlikult palvegruppe, sooritas diakoni eksami, mille järel ta ordineeriti diakoniks. Aastal 1992 alustas Peeter Sula tööd Palupera koguduse pastorina. Ta korraldas ka teeõhtuid ja käivitas püha-päevakooli, st ka laste kohaletoomist oma autoga.

Peeter Sula oli korduvalt valitud Palupera valla volikogusse. Vallas on ta töötanud ka sotsiaalkomisjoni esimehena. Tema algatusel said siiani kõik valla lapsed jõulude ajal jõulupaki.

1996. a valiti Peeter Sula Palupera valla
valijameheks presidendi valimisteks.

1993. a alustas Peeter vaimulikkude tööd Hellenurmes, ehitades palvekojaks mõisaegse linnumaja, milles on tegutsenud ka meierei. Selles töös oli Peetrile abiks kogu tema pere, kellele ta oli toetuse eest alati väga tänulik. Palvela rajamist kodukülla pidas Peeter oma elutööks. Sotsiaaltöö, noorsootöö (sh aktiivne skautide tegevus kuue aasta jooksul) ja palvekoja rajamine kõnelevad sellest, et Peeter hoolis koduküla rahvast.

Peeter Sula oli pühendunud ka oma kodutalule ja perele. Ta oli hingelt põlumees ja aednik. Tema lemmikharastuseks oli õunapuude pookimine. Kodutalu on ümbritsetud tema istutatud puudega.

Peeter Sula jäävad leinama abikaasa Elma, viis last, kuus lapselast, kaks miniat ja kolm väimeest, samuti kaks õde peredega.

Jeesus Kristus ütleb: „Teie süda ärgu ehmugu! Uskuge Jumalasse ja uskuge minusse!” ■

Peeter Tamm,
Elva baptistikoguduse pastor

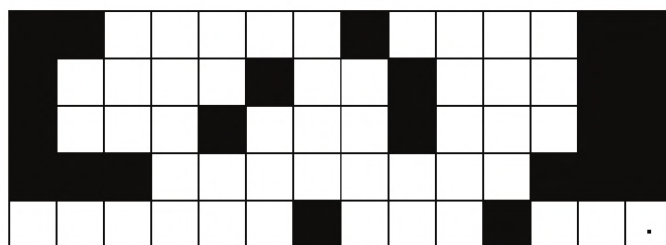
Piibli nõuanne liialduste vastu

Ruudustikus on vasakult paremale lugedes üks mõte Piiblist. Iga täht ruudustiku all on õiges tulbas, ent mitte õiges järjekorras.

Kui paigutad tähed tagasi ruudustikku, saad piiblisalmi, mis vastab pealkirjas olevale küsimusele. Sõnavahesid tähistavad mustad ruudud.

Kõik salmis olevad kirjavahemärgid on ruudustikus ette antud. Piiblisalm on võetud 1997. aasta piiblitõlke järgi.

Eelmise Tähesaju „Mille poolest oli Mooses kõigist üle?” lahendus on kirjas 4Ms 12:3: „Mees, Mooses, oli väga alandlik, alandlikum kõigist inimestest“.

A E
 E Ü L J Ä O O T T
 S S I D A E I M A E E
 H P A U E U Ä M O L A
 O T Ü A A V G A R N L E U

Kolm reformatsiooni: evangeelium muutuste keskel

■ Innar Kruglov, KUSi arendusjuht

Kõrgem Usuteaduslik Seminar ja Akadeemiline Teoloogia Selts korraldasid 10. jaanuaril ühiskonverentsi „Kolm reformatsiooni: evangeelium muutuste keskel”.

16. sajandi usuliste ja ühiskondlike protsesside laiemat konteksti vaadates märkame, et lisaks protestantlikele uuenesid ka katoliiklikud ja anabaptistlikud usuliikumised. Nii võime rääkida ühe asemel lausa kolmest erinevast reformatsioonist.

Kuid asi pole ainult ajaloolises tagasivaates, vaid ka selles, kuidas kirik tänapäeval uuenduste keskel elab, neid algatab või stabiilsust loob. Sellepärast oli konverentsil tulevikku vaatav ala-teema „Evangeelium muutuste keskel”.

Ettekandjate ja osalejate seas oli nii luterlasi kui baptiste, nii üliõpilasi kui õppejõude. Päeva lõpetas küllaline Christian Hofreiter Austriast. Isa Miguel jäi kojusõitvast lennukist maha ja seetõttu käsitleti ka katoliku reformatsiooni värve ja varjundeid Priit Rohtmetsa ja Toivo Pilli sisuka arutelu käigus.

Priit Rohtmetsa (TÜ ja UI) teemaks olid luterliku reformatsiooni aastapäevad. Tema sõnul on need sargeli olnud identiteediloomel aluseks. Siis võetakse reeglina kokku see, kuhu on varasema perioodi jooksul jõutud. Samal ajal avaldavad tähtpäevad mõju kiriku tulevikule. Läbi sajandite on juubelitel võetud kokku luterluse taotlusi ja arengut: Martin Lutheri isik; vastandumine katoliiklusele, ent samal

ajal oikumeenilised motiivid; poliitilised ja ühiskondlikud mõjutegurid; luterlik (kirja)kultuur; vabanemine riigi eestkostest ja reformatsiooni sõnumi järjekindel mõtestamine.

Toivo Pilli (KUS, IBTSC) avas radikaalse reformatsiooni iseloomulikke jooni 16. sajandil ja nende tähendust tänapäeva kontekstis. Ettekandja rõhutas, et igas usuliikumises on konstante ja katkestusi. Eelnevast võetakse mõndagi üle, samas antakse edasi uusi rõhuasetusi. Vabakirikud, kes vähemalt vaimses mõttes on saanud mõjutusi anabaptistidelt, on altimad muudatustele ja näevad oma autentsust kohaliku koguduse osaduses. Samas tunnetavad nad vajadust märgata kristlikus elus ja kuulutuses järjepidevust ning ajaloolisi juuri.

Meego Remmel (KUS) väljendas veendumust, et päästeks piisab armu kuulutamisest ehk evangeeliumi kõnelemisest, aga evangeeliumi levikuks ja jumalariikliku elureaalsuse loomiseks on vaja armu välja elada – kehastades ja tehes seda, mida Jeesus on käskinud. Jumalanäoline elu – *imago dei* – on võimalik armu läbi saadud usust edasi tegude juurde minnes. Jumal loob sotsiaalse reaalsuse sidusates elusuhetes ja Vaimu vili avaldub isikuomadustes ning tegevustes ehk sotsiaalsetes praktikates, mis veenavad ja lõimivad.

Liina Kilemit (UI ja TÜ) nimetas põhjusi, miks inimestest saavad tänapäeva Eestis kristlased ja ühe või teise koguduse liikmed. Ta tõdes, et põhjusi

on palju ja need on väga mitmekesised. Kirikutel on oluline neid teada, et osata inimesi paremini kõnetada. Eriti tähtis on see ajal, kus valitseb kõikvõimalike vaimsete õpetuste ja maailmavaadete virr-varr. Ettekandja on uurinud kristlikke kogukondi ja teekondi, kuidas nende liikmed on jõudnud kogudustega liitumiseni.

Ain Riistan (TÜ, KUS) tõdes, et aeg-ajalt saavad eksitused uue teadmise allikaks. Kolumbus julges oma avastusreisi ette võtta sellepärast, et tema andmetel oli maakera palju väiksem. Martin Luther jõudis Rooma kirja eksegeesides reformatoorse taipamiseni, milles ta kandis keskaegsed vagadustaotlused üle juutidele, kellega Paulus vaidles. Juudid täitsid tema arvates käsku selleks, et armu saada, sellisele käsuvagadusele vastanduski printsiip *sola gratia* (ainult armust). Armu osas oli Lutheril õigus, ent juutide osas eksis nii tema kui ka suur hulk hilisemat protestantlikku eksegeesi.

Ettekanded on järelvaadatavad: <http://kus.tartu.ee/materjalid/konverentsid/>.

Vabakirikud tunnetavad vajadust märgata kristlikus elus ja kuulutuses järjepidevust ning ajaloolisi juuri.

Konverents toimus Seminari värselt renoveeritud lugemissaalis, kuhu osalejad mugavalt ära mahtusid. Foto: Innar Kruglov

◀ Ristimine Valkla mererannas.
2013. Õlimaal. Piret Jürgenson

◀ Linda Pajusalu Kembi talu õuel
Tahkurannas. 2015. Õlimaal.
Piret Jürgenson

Õlimaalid toaseinal jutustavad elavast usust

■ Harli Jürgenson, Tartu Salemi
baptistikogudus

mineku vahel olnud kuigi palju aega. Teiste elust kujuneb pikk teenimistee-
kond ja aastatepikkune usuproov.

Teine kõnekas maal meie kodus on Pärnumaalt Tahku külast Kembi talu õuelt. Selle maja taga rannas toimus Eesti üks esimesi vabakoguduslikke ristimisi. Elava usu jutlustajad saabusid siia nii Pärnust kui ka Hiiумаalt. Kaugelt tuldi siia küll kalastama, aga võeti aega ka Jumala sõna kuulutamiseks. Usk jõudis mitmesse tallu. Ühest sellisest ärganud perest võttis mu vanaisa endale naise.

Pärast vanaisa, kes oli õigeusu kiriku väga ustav liige, lahkumist Rootsi aastal 1944 tuli baptistikoguduse joon rohkem esile. Ühest pojast sai meie liidu koguduse pastor, minu isa Jüri Jürgenson. Seesama usk elab tänaseni ka minu tädis, Pärnu Saalemi koguduse liikmes Linda Pajusalus. Ja teise tädi kaudu on elav usk ulatunud ka naaberkonfessioonidesse. Olgugi, et esimesest kuulutusest siin rannal on möödunud ligi 130 aastat, on selle viljad ikkagi elavad. Külvatud Jumala sõna ei tule tühjalt tagasi.

2015. aasta suvel tegi Piret tädi Lindast seal taluõuel foto ja maalis kõneka hetke lõuendile. Meile mõlemale kõneleb see pilt pika elutee koos Jeesusega läbi käinud inimesest, kellest kiirgab rahu, usku, lootust ja armastust. Vanamemmes kehastub see, mille kohta apostel Paulus on öelnud, et meie „elu on koos Kristusega Jumalas“ (Kl 3:3). ■

Minu abikaasa osales aastal 2013 Valkla mererannal varahommikul ristimisteenistusel ja sai sellest kustumatu elamuse. Kuna Piret tegeleb maalimisega, valmis tal sellest sündmusest kõnekas taies. Pildil ristib Valkla baptistikoguduse pastor Aldo Randmaa oma ema, kes kaalus oma otsust kaua, aga kelle tunnistus ja lahtisidumine maailmast olid seda sügavamad.

Alati, kui mu pilk meie elutoa seinale sellel pildil peatub, meenutan nii enda kui paljude kaasvendade-õdede elu pühalikku suurtundi.

Vabakoguduslik ristimine on küllaltki omanäoline. Tegemist on oma usu teadliku tunnistamisega, isikliku valikuga – järgida Kristust, saada tema koguduse liikmeks. Ühele inimesele saabub see selgus kiiresti, teisel küpseb kuid või aastaidki. Ristimine ei ole

ju ainult väline, avalik toiming. See valik puudutab inimest esmalt sügavamas sisemuses. See on meeleparanduse teekond, kus tunnistatakse oma senise elu pankrotti ja hüütakse appi Päästjat Jeesust. Ristimises palutakse Issandalt puhast südametunnistust ja väljendatakse oma tahet olla ustav Uue Testamendi õpetusele ning elada ka surmani Pühakirja õpetuse ja Püha Vaimu juhtimise järgi.

Ristimise juures on ikka lauldud: „Oh püha usk, me tahame truuks sulle jääda surmani!“ Olen koguduses märganud inimesi, kes on tulnud väga tugeva sisemise liigutusega ja tahtnud saada ristitud. Nad tunnistavad, et on oma asjad kaasinimeste ja Jumalaga korraldanud ning võivad nüüd rahu nii elada kui ka surra. Mõne inimese puhul polegi ristimise ja igavikku

Vennad kutsusid Peterburi saksa baptistikoguduse pastori Adam Reinhold Schiewe 1884. aastal Haapsallu. Peale evangeelset jutlust viis ta Ungru jõe jääaugus läbi ristimistalituse (esimesel öhtul 14 ja 15 inimest). Vastaskaldal seisis lambavillastes kasukates pahased kohalikud, kes endile metsast kurjakuulutavaid kaikkaid olid hankinud. Küünlakuu 13kraadises külmas, pimedas öös kõlasid selgelt Schiewe eesti keeles pähe õpitud ristimissõnad. Hiljem tunnistas ta „Teekäija” toimetajale Tetermannile, et oleks ta ette näinud oma 11aastast vaimulikku tööd Eestimaal, oleks ta tingimata kogu keele selgeks õppinud

ADAM REINHOLD SCHIEWE

kirjutas üles ka oma mälestused jõngeriksolemise teelt ning need on avaldatud „Teekäija” ajakirjas aastatel 1911 ja 1912.